

SORVAAMO NIEMENMAA

— KONEISTUSTA VUODESTA 1962 ALKAEN

SONIE

SONIE

SORVAAMO NIEMENMAA
— KONEISTUSTA VUODESTA 1962 ALKAEN

Julkaisija
Sorvaamo Niemenmaa Oy

SONIE

Julkaisun teksti ja toimitus
Mika Törmä

Graafinen suunnittelu
Henrietta Lehtonen

Valokuvat
Reijo Niemenmaan kotiarkisto ja Sorvaamo Niemenmaa

Paino
Grano
2020

ISBN 978-952-94-4293-5 (nid.)
ISBN 978-952-94-4294-2 (PDF)

Sisältö:

REIJO NIEMENMAAN POLKU VAHON KYLÄSTÄ METALLIMIEHEKSI 1938-1961	5
TAIVAL SORVAAMOYRITTÄJÄNÄ ALKAA 1962-1969	16
SORVAAMON UUDET TUULET RAUHANTIELLÄ 1970-1984	22
SORVAAMO SIIRTYY UUSIEN TILOJEN MYÖTÄ UUTEEN TEKNOLOGIAAN 1985–2001	28
SUKUPOLVENVAIHDOS JA TOIMINNAN KASVUA 2002-2020	36
LÄHTEET	52

”Ratkaisevaa on ammattitaito, jos on hyvä ammattitaito niin, että hallitsee homman viimesen päälle, siitä se on lähdettävä.” – Reijo Niemenmaa

REIJO NIEMENMAAN POLKU VAHON KYLÄSTÄ METALLIMIEHEKSI – 1938-1961

1938

23.4. Reijo Kalevi Niemenmaa syntyy Tampereella. Suomen Latu perustetaan Lauri ”Tahko” Pihkalan toimesta. Kyösti Kallio tasavallan presidenttinä.

Reijo Kalevi Niemenmaa syntyi Tampereella 23.4.1938. Elämänsä kaksi ensimmäistä vuotta hän vietti Ikaalisissa Koiviston talossa, jossa hänen äitinsä Irma Niemenmaa työskenteli palvelijana. Vuonna 1940 Irma-äiti muutti Tampereelle ja Reijo siirtyi asumaan isovanhempiensa luo Ikaalisten Vahon kylään. Isänsä Reijo tapasi vain kerran. Kun Irma Niemenmaa kuoli vuonna 1945, jäi Reijo asumaan isovanhempiensa kanssa aina kahdentoistavuoden ikään asti. Reijo muistelee: ”Pikkupoikana mummulassa oppi tekeen. Silloin tehtiin, ku käveleen pysty, niin puita kannettiin keittiöön. Ei silloin voinu sanoo, että en mää viitti, kun pyyrettiin jotain tekeen.” Kova lapsuus- ja nuoruusaika kasvatti luonnetta ja periksi-antamattomuutta. ”Tuli sitä elämän kovuuttakin siinä ja it-seluottamusta, että perkele kyllä tässä nyt tällä lähtökohdalla pitäis pärjätä,” Reijo toteaa.

1939

F. E. Sillanpää saa kirjallisuuden Nobelin palkinnon.

1939–1940

Talvisota 30.11.1939-13.3.1940.

1940

Risto Ryti tasavallan presidentiksi.

1941–44

Jatkosota 25.6.1941-4.9.1944.

1944

Allekirjoitetaan työmarkkinaosapuolten yleissopimus. Solmitaan välirauhansopimus 19.9.1944. Carl Gustaf Emil Mannerheim tasavallan presidentiksi.

1944–45

Lapinsota 15.9.1944-27.4.1945.

1945

A. I. Virtanen saa kemian Nobelin palkinnon. Reijo aloittaa koulun Ikaalisten Sisätön koulussa.

Vuoden 1945 syksyllä Reijo aloitti kansakoulun Ikaalisten Sisätössä Väinölän talossa. Koulumatka oli nelisen kilometriä suuntaansa ja se kuljettiin kesäisin kävellen, talvisin hiihtäen. Joskus matka saattoi kestää useammankin tunnin. Vuonna 1947 tilanne muuttui, kun Vahon kylässä Toijasen taloon kuuluvassa rakennuksessa aloitettiin koulutoiminta. Uudessa koulussa oli oppilaita kolmen- ja neljäkymmen väliltä. Välillä kaksi luokkahuonetta tuntuivat pieniltä. Talvisin huoneissa oli kylmä ja seinillä väliajoin huurretta. Olosuhteet opintieillä olivat haastavat. Varsinainen oma koulurakennus Vahon kylään valmistui vuonna 1954.

KANSAKOULUN
OPINTOKIRJA

Oppilas *34. 35.*
Niemenmaa Reijo Kalevi
(Sukunimi ja kaikki ristimänimet maineodistuksen mukaisina.)

Syntynyt *Suhti* kuun *23* päivänä *1938*

Syntymäpaikka *Tampere*

Uskonto Kansalaisuus

Otettu oppilaaksi *Haalisten* kunnan *Sisätien*
kansakoulun *I* vuosiluokalle *15.8* *1945*

Nimikirjan N:o

Eronnut/..... *19* Syy

Otettu oppilaaksi kunnan
kansakoulun vuosiluokalle/..... *19*

Nimikirjan N:o

Eronnut/..... *19* Syy

Otettu oppilaaksi kunnan
kansakoulun vuosiluokalle/..... *19*

Nimikirjan N:o

Eronnut/..... *19* Syy

Suorittanut oppivelvollisuutensa/..... *19*

Saanut päästökirjan/..... *19*

Kansakoulun opintokirja vuodelta 1945.

Lukukausitodistus

Haalisten kunnan *Vahon* piirin kansakoulusta
kovat lukukausi *1957* *51* luokan oppilas
Reijo Niemenmaa

Käytös *kiitettävä* (10). Huolettisuus ja tarkkaavaisuus *kiitettävä* (10).

Edistyminen eri oppiainneissa:

Uskonto	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Uskonnonhistoria ja siveysoppi		
Ympäristöoppi ja askartelu	<i>tydyttävä</i>	<i>8</i>
Aidinkieli a) lukeminen	<i>tydyttävä</i>	<i>7</i>
b) kirjalliset harjoitukset	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Historia	<i>tydyttävä</i>	<i>8</i>
Kotiseutuoppi ja maantieto	<i>tydyttävä</i>	<i>8</i>
Luonnontieto	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Maa- ja kotitalous	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Terveys- ja raittiusoppi	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Laskento ja mittausoppi	<i>tydyttävä</i>	<i>7</i>
Piirustus		
Kaunokirjoitus	<i>tydyttävä</i>	<i>8</i>
Käsityö	<i>kiitettävä</i>	<i>9</i>
Voimistelu, leikki ja urheilu	<i>tydyttävä</i>	<i>7</i>
Laulu		
Ollut poissa <i>52</i> tuntia.	Keskiarvo	<i>8,2</i>

Arvosanat: kiitettävä (10 ja 9), tydyttävä (8 ja 7), välttävä (6 ja 5), heikko (4 ja 3).

Siirretään *51* luokalle.
~~Jää~~ "

Haalinen Touko kuun *29* päivänä *1957*
L. J. Kellinen *L. J. Kellinen*
Koulun johtaja. Luokan opettaja.

Näytetty kotona: *J. Niemenmaa*
Huoltaja.

Kansakoulun lukukausitodistus vuodelta 1951.

1946

J. K. Paasikivi tasavallan presidentiksi.

1947

Solmitaan YYA-sopimus Neuvostoliiton kanssa.
Reijo siirtyy käymään koulua Vahon kylässä.

1951

Reijon kansakoulu päättyy. Aloittaa syksyllä ammattikoulun.

Keväällä 1951 aika kansakoulun huomassa päättyi. Edessä oli jälleen iso elämänmuutos, sillä Reijo kuului äitinsä kaut-ta edelleen Tampereen kaupungin väestörekisteriin. Tämän takia Tampereen kaupungin sosiaalilautakunta otti hänet huostaan ja sijoitti asumaan Pispalassa sijainneeseen Tah-melan lastenkotiin. Siirto oli Reijon tulevaisuuden kannalta ratkaiseva myös siten, että juuri lastenkodista hänet ohjattiin tavoittelemaan opiskelupaikkaa Tampereen Poikien ammat-tikoulussa. ”Kun ei siä maalla sillai tullu, reppu heitettiin nurkkaan ja lähettiin hiihtään tai olis tukkimettässä ollut pokasahan kanssa,” Reijo kertoo.

Poikien ammattikoulu oli osa Tampereen kaupungin am-mattioppilaitosta, johon kuuluivat myös Tyttöjen ammatti-koulu ja Yleinen ammattikoulu. 1940-luvulla oppilaitokselle oli noussut tilava rakennus Pyynikin rinteeseen. Ammatti-koulussa oli erilliset puu-, metalli-, jalkine-, sähkö-, vaatturi- ja kutomaosastot. Reijo osallistui metalliosaston pääsykokei-siin. Reijo: ”Kävi sitte sillai, että ku maalta tulín kaupunkiin varmaan ensimmäisen kerran elämässäni niin enhän mä niissä ammattikoulukarsinnoissa pärjänny. Kokeita tehtiin ja mä niin paljon jännitin, etten mä niitä rautalankahäkky-röitä osannu vääntää, enkä niitä laskuja tehdä. Menin takasin mummulaan ja kahden viikon päästä tuli sitten tieto, että olin ensimmäisellä varasijalla, niin pääsin sitten kuitenkin ammattikouluun.” Opiskelu sorvariksi valikoitui sattumalta; olivathan sorvit, porat ja jyrsimet ennestään täysin tuntemat-tomia nuorelle pojalle. Ensimmäisillä kerroilla ei edes tien-nyt mille puolelle konetta piti mennä seisomaan. Vähitellen ammattikoulun tavat tulivat tutuksi ja opetuskin osoittautui kaikin puolin hyväksi.

Sorvin ja sorvauksen historia ulottuu kauas menneisyyteen. Metallisorvarin käsikirja vuodelta 1949 kertoo sorvin olevan lastuavista metallintyöstökoneis-ta vanhin, saaden nykyisen muotonsa melko myöhään höyrykoneiden kehittä-misen myötä. Ensimmäisiä höyrykonei-den osia työstettäessä pidettiin hyvänä, jos koneen sylinterin reikä voitiin tehdä 6 mm:n tarkkuudella. 1940-luvun lo-pulla sorvari joutui käyttämään jo jopa 0,003 mm:n halkaisija- ja 0,006 mm:n pituustoleransseja. Mittausvälineet ja työtaito kehittyivät vuosikymmenten saatossa huimasti. Hyvän sorvin ominai-suuksina Metallisorvarin käsikirja luetteli suuren tarkkuuden ja tehon, vahvan laa-keroinnin, leveät johteet, lujan rungon ja taloudellisen käyttöalan.

Ammattikoulun luokkakuva vuodelta 1953. Reijo kuvassa takana ylhäällä vasemmassa reunassa.

Poikain ammattikoulun päästötodistus vuodelta 1953.

TAMPEREEN KAUPUNGIN AMMATTIOPIPILAITOS

**POIKAIN AMMATTIKOULUN
PÄÄSTÖTODISTUS**

METALLITYÖ-osaston oppilas

Reijo K. Niemennmaa
syntynyt huhti kuun 23 päivänä 1938.

on lukuvuosina 1951 – 1952 suorittanut koulun oppimäärän osoittaen

<u>kiittävästi</u> (10)	käytöstä
<u>kiittävästi</u> (10)	ahkeruutta luokalla ja
<u>kiittävästi</u> (9)	ahkeruutta työpajassa

sekä koulusta päästettäessä arvosteltu oppiaineissaan seuraavasti:

Aidinkielessä	<u>hyväksien</u> (9)
Aidinkielen kirjoituksessa	<u>hyväksien</u> (9)
Ammattilaskennossa	<u>hyväksien</u> (9)
Mittausopissa	<u>hyväksien</u> (9)
Luonnonopissa	<u>hyväksien</u> (9)
Ammattitalousopissa	<u>hyväksien</u> (9)
Kansalaistiedossa	<u>hyväksien</u> (9)
Terveysopissa	<u>hyväksien</u> (9)
Voimistelussa ja urheilussa	<u>hyväksien</u> (9)
Ammattiopissa	<u>hyväksien</u> (9)
Ammattiopirustuksessa	<u>hyväksien</u> (9)

Työtaidossa:

Villastyössä	<u>hyväksien</u> (10)
Konetyössä	<u>hyväksien</u> (9)
Levy- ja takotyössä	<u>hyväksien</u> (8)
Valutyössä	<u>hyväksien</u> (8)
Työkalujen hoidossa ..	<u>hyväksien</u> (9)
Edistyksen keskiarvo on	<u>hyväksien</u> (8,5)
Luokan edistyksen keskiarvo	<u>hyväksien</u> (8,5)

Koulun metalliverstas sijaitsi Tampereen keskustassa Frenc-kellin alueella. Muiden aineiden opetus tapahtui Pyynikillä, jossa sijainnutta koulurakennusta juuri Reijon aikana myös laajennettiin. Menestystä opinnoissa vauhdittivat myös lastenkodin työntekijät, jotka päivittäin kuulustelivat läksyt. Näin ei koulutehtävistä päässyt luistamaan ja ymmärrys opintojen tärkeydestä kävi selväksi. ”Kai sitä ällä tuli vähä päähänki ku vanheni,” Reijo toteaa. Opinnoista Reijo selviytyi luokkansa priimuksena niin ensimmäisenä kuin toisena lukuvuotena. Ura metallimiehenä oli alkanut!

Ja kuinka osuva valittu urapolku olikaan tulevaisuutta ajatellen, sillä juuri metalliteollisuus eli 1930–1950-luvuilla nopeutuvan kehityksen aikaa. 1930-luvun alussa ala oli vielä paljolti kotimarkkinateollisuutta, saaden kuitenkin vauhtia sotatarviketeollisuuden kasvusta. Sotavuosien jälkeen vuonna 1945 alkanut sotakorvausteollisuus merkitsi teollisuuden alan varsinaista murroskautta. Tämä näkyi alan täystyöllisyytenä, investointeina tuotantovälineisiin ja organisaatioiden uudistamisena. Metalliteollisuus myös monipuolistui ja pääomavaltaistui. Merkittäväksi muodostui myös sotakorvausten myötä alkanut teollisuustuotteiden vienti Neuvostoliittoon. Samoin vienti länteen kasvoi teollisuuden rakenteen uusiutuessa. 1950-luvulla metalli olikin jo Suomen teollisuudenaloista voimakkaimmin kasvava ja kehittyvä.

1952

19.7.–3.8. Helsingin olympialaiset.

18.9. Viimeinen sotakorvaustoimitus Neuvostoliittoon.

Opinnot ammattikoulussa kestivät kaksi vuotta; keväällä 1953 Reijo sai päästötodistuksen käteensä. Samalla aika Tahmelan lastenkodissa tuli päätökseen. Edessä oli muutto Rongankadulla sijainneeseen kaupunkilähetyksen ammattioppilaskotiin.

Tämä merkitsi myös sorvarinopintojen jatkumista uudessa ympäristössä. Ammattikoulusta valmistuneista viisi parasta oppilasta valittiin yritysten itsensä valitsemina opiskelemaan joko Lokomo Oy:lle tai Tampella Oy:lle. Reijo sai kutsun Lokomolle, joka oli vuonna 1915 Tampereen Hatanpäälle perustettu konepaja- ja valimoteollisuutta harjoittava yritys. Näissä tehtaiden omissa opinahjoissa oli sekä käytännön

Kaavake no 1.

Tulot rekisteröitävää	189-53
Rekisteröity pvm	23.9.53
Rekisterinumero	1672
Rekisterikirjan sivulla	1672

OPPISOPIMUS

(Oppisopimuslain, annettu 28. 4. 23 ja muutettu 6. 4. 34, 7 l:n määräyksen mukaisesti on oppisopimus annettava 14 päivän kuluessa koulun päättymisestä kolme kappaletta, liitteenä jäljennökset oppilaan ikä ja koulutietoja koskevista todistuksista, ammattioppilaskuntakunnalle rekisteröitäväksi).

Voimassa olevan oppisopimuslain mukaisesti me allekirjoittaneet:

minä	Lokomo O.Y.	työntekijä	ammattiharjoittajana ja
minä	Reijo Kalevi Niemennmaa	oppilana	olemme tänään
tehtävät seuraavan sopimuksen	minun	Reijo Kalevi Niemennmaan	oppilana
syntynyt	23 p:nä huhti-	kunta 158	Tampereella
ottamistani oppiin	sorvarin	ammatin	oppimiseksi.

Me allekirjoittaneet sitoudumme kukin osaltamme sekä opettamisessa että oppimisessa ja muutenkin täyttämään oppisopimuslain ja asiaankuuluvilta osiltaan myös työsopimuslain määräykset.

1. Säädetty oppilaan ammatissa on neljä (4) vuotta. Tämä aika lyhenee, allekirjoittaneiden kesken tehdyn sopimuksen nojalla, allekirjoittaneeseen oppilaaseen nähden Poikain Ammatti-oppilaitoksen ammatissa työskentelyn johdosta viidellätoista (15) vuorokaudella.

Sopimus astuu voimaan 3 päivänä syyskuuta 1953 ja loppuu 2 päivänä kesäkuuta 1956, ja sisältyy tähän aikaan myöskin lain mukainen jo suoritettu kolmen koulukauden koeaika.

2. Allekirjoittanut ammattiharjoittaja sitoutuu

a) itse tai ammattiharjoittajien sijaisen kautta antamaan oppilalle sellaista ammattiopetusta, että tämä saamansa opetuksen nojalla voi oppiajan päätyttyä suorittaa hyväksyttävät ammattikokeet;

b) maksamaan oppilansa oppilalle palkkaa Suomen Metalliteollisuuden Työntekijäliiton ja Suomen Metallityöväen Liitto r.y:n välisen voimassaolevan työehtosopimuksen mukaisesti.

1) Tarpeeton pyyhittävä. Oppisopimuksen tekee isä tai holhoaja vain sellaisen 15–18 vuotiaan oppilaan puolesta, joka ei omalla työllään itsään elättä.

KTM — AKO

S. A. S. 51—3097.

Oppisopimus Lokomolle vuonna 1953.

Ajan asettamia vaatimuksia sorvaajan ammatille esittelee Pellervo-seuran julkaisema Metallisorvaajille - ammattitietoa kysymyksinä ja vastauksina -vihkonen vuodelta 1950:

”Sorvaajan ammatti, kuten muutkin ammatit, vaativat tekijältään tiettyjä taipumuksia. Niissä työpaikoissa, joissa ei ole uudenaikaisia sorveja, kuten varsinkin maaseudun suhteen on asian laita, joutuu sorvaaja laskutaitonsa avulla vaihtamaan hammaspyöriä, säätämään pyörimis- ja leikkuunopeuksia jne. Ammatissa taitavaksi sorvaajaksi kehittyvällä tuleekin olla kohtalaisen hyvä laskupää ja lisäksi teknillisitä ajattelukykyä työskennellä hyvin monimutkaisten piirustuksien mukaan, joiden nojalla työ hyvin usein tapahtuu. ... Sorvaajan työ ei ole kovin raskasta, joten ruumiinrakenteeltaan normaalia vähän hintelämpikin tulee ammatissa toimeen.”

Vihkosen viimeisin lause lienee nostattaneen sorvaajaoppilaissa myöhempinä työvuosina vieroja hymähdyksiä!

opiskelua että teorialunteja. Konepajakouluissa maksettiin myös oppisopimusperiaatteella palkkaa, joka tuolloin oli 32 penniä tunti. Palkasta suuri osa meni oppilaskodille. Oppilaalle palkasta jäi omaksi taskurahaksi noin 10 prosenttia.

1953

Reijo valmistuu ammattikoulusta ja aloittaa Lokomon konepajakoulun.

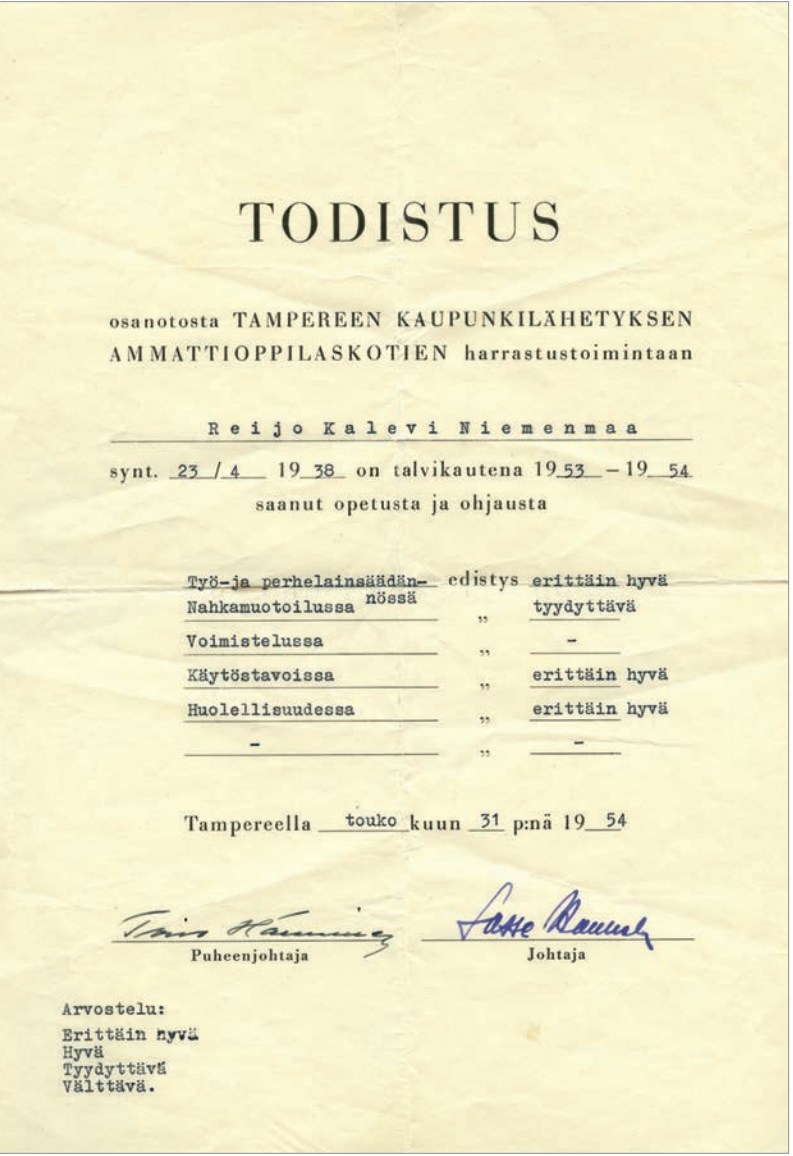
Lokomolla sorvaajan opintoja ohjasivat vanhemmat ammattimiehet. ”Hyvin neuvovat ja sehän oli kaikkein parasta, ku siä aina jokaisella oppilaalla oli oma ammattimies joka neuvo. Mullakin oli semmone Lehtisen Paavo, joka oli sitte myöhemmin kaupunginjohtaja. Hän arvosteli sen oppilasnäytteeksi tehdyn lipputangon,” Reijo muistelee.

Välillä oppilaat saattoivat joutua pienen kiusanteonkin kohteeksi vanhempien mestareiden toimesta. Eräässä tapauksessa Lokomon konepajan veteraanit käskivät oppilasta hakemaan varastolta ”kohtukalvaimen”. Kaikki oppilaat eivät olleet selvillä mistä asiassa oli kyse; nopeasti se asianomaiselle sitten selvisi. Reijo kertoo: ”Siä oli hyväsuisia naisia siä varastolla niin ne sano, että housusas sulla on se kalvain.”

Aika kaupunkilähetyksen oppilaskodissa sujui myös hyvin. Asumisen lisäksi kodin ohjelmaan kuului opiskelua eri aineissa kuten työ- ja perhelainsäädäntö, nahanmuotoilu ja voimistelu. Heti ensimmäisen oppilaskotivuoden jälkeen kesäkuussa 1954 ojennettiin Reijolle todistus, jossa korostettiin ”Elämän Korkeakoulussa” tapahtuvan hyvän käytöksen ja huolellisuuden opiskelun hyvää sujumista ja toivottiin sen jatkamista läpi elämän. Osoituksena ahkeruudesta hyvien harrastusten parissa Reijo sai myös 1000 markan kannustimen.

Mainituista harrastuksista tärkeimmiksi Reijolle tulivat jo nuorena poikana aloitetun metsästyksen ohella urheilu ja etenkin maastohiihto, jossa hän osallistui mm. ammattikoulujen välisiin SM-kilpailuihin Vierumäellä, TUL:n SM-ki-soihin ja Pirkan hiihtoon.

Ammattioppilaskodissa perinteisiin kuului myös vuotuinen pikkujoulujuhla. Vuoden 1955 tilaisuus pidettiin Hämeen-

Reijo numerolla 651 etenemässä Pirkan hiihdossa vuonna 1978.

Todistus osallistumisesta ammattioppilaskodin harrastustoimintaan vuodelta 1954.

kadun ja Rautatienkadun risteyksessä sijainneessa hotelli Emmauksessa. Juhlan tervetulopuheen sai Reijo vastuulleen:

Hyvät vieraat

Jo neljännen kerran viettää Ammattioppilaskotimme perheväki tätä pikkujoulujuhlaa täällä Emmauksessa. Näistä juhlista on muodostumassa eräänlainen avaus joulun vietolle. Iloitsemme siitä, että kotimme ystävät ovat joka vuosi olleet mukana täällä meidän juhlassamme. Onhan tämä samalla myös kuin vuosikatselmus. Täällä suorite- taan palkintojen jako vuoden aikana kodin piirissä parhaiten kunnostautuneille pojille ja täällä luodaan katsaus muihinkin vuoden ajan tapahtumille.

Tämän vuoden suurimpiin tapauksiin kuuluu kesäkotimme, joka nyt ensimmäisen kesän palveli poikia Pirkkalan Haikassa. Ja ensi vuonna saamme nähdä uuden AOK:n valmiina. Nämä ovat ne suurimmat ulkonaiset tapahtumat. Kokonaan eri lukunsa ovat ne monet tapahtumat kodin piirissä, joiden pääpyrkimyksenä on ollut poikien kasvattaminen kunnon miehiksi. Tahtoo vain olla niin, että me ihmiset näemme useinkin vain epäonnistumiset ja tappiot, mutta se hiljainen kehittyminen jää niin syrjään, ettei siitä juuri kukaan puhu. Mutta sitäkin tapahtuu päivittäin kotimme piirissä.

Olen varma, että kun vielä saamme entistä ehommat ulkonaiset puitteet kodillemme, tulee kodin kasvattava merkitys pojan elämässä tehostumaan.

Muodostukoon tästäkin joulujuhlasta taas yksi eheä ja kodikas hetki päiviemme ketjussa.

Näillä ajatuksilla toivotan Teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi juhlaamme.

1954

Elintarvikesäännöstely päättyy kahvin vapautuessa rajoituksista.

1955

Suomi hyväksytään Pohjoismaiden neuvoston ja YK:n jäseneksi.

Ensimmäiset säännölliset televisiölähetykset alkavat.

Kassa No 3.

OPPITODISTUS.

Allekirjoittanut ammatinharjoittaja todistan täten, että

Reijo Kalevi Niemenmaa

syntynyt Tampereella, huhti - kuun 23 p:nä 1938 on ollut meillä opissa valmistukseen ammatikokeet-suorittaneeksi sorvaaja - ksi

syy - kuun 3 päivästä vuonna 1953 kesä - kuun 2 päivään vuonna 1956 keskenämme tehdyn 10.9.53 päätetyn oppisopimuksen nojalla.

Opinkäyntinsä ohella hän on nauttinut ammatillista koulupetusta

Kun hän nyt, oltuun opissa sopimuksen mukaisen oppiaikansa ja suoritettuaan oppisopimukslain määräämät ja sen soveltamiseksi annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla kauppa- ja teollisuushallituksen vahvistaman ohjesäännön mukaiset ammatikokeet, on Tampereen kaupungin ammattioppilaslautakunnan arvostelulautakunnan 19 / 6-56 antamalla päätöksellä julistettu ammatti- kokeet-suorittaneeksi Sorvaaja - ksi, annan minä tämän hänelle OPPITODISTUKSEKSI, arvostellen

hänen käyttönsä oppijalla arvoaanalla kiitettävä

„ ahkeruutensa „ „ hyvä ja

„ saavuttamansa työtaidon „ „ hyvä ja

toivottaen hänelle parhaita menestyksiä ammatillallaan ja elämässään.

Tampere, kesä - kuun 14 p:nä 1956.

Lokomo O.Y.

Lokomo Oy:n myöntämä oppitodistus vuodelta 1956.

Konepajakouluvuosien jälkeen Reijo valmistui sorvaajak- si keväällä 1956. Häntä pyydettiin jäämään Lokomo Oy:n palvelukseen, mutta Reijo kieltäytyi. Syynä oli yhtiön tuo- tantoon kuuluneet, sotakorvaustuotteinakin olleet arma- tuurit eli venttiilit, joita valmistettiin ruostumattomasta te- räksestä. Ne olivat melko haastavia kappaleita, eikä niiden koneistaminen tuntunut Reijosta omimmalta työltä. Ehti hän kuitenkin kesäkuun ajan toimia yhtiössä nuorempana sorvaajana.

Toiminimi: Lokomo O.Y.

Osasto: Koneistusosasto.

Työtodistus n:o 257/56

Nimi: Niemenmaa, Reijo Kalevi

Syntynyt: 23.4.1938 Tampere

on ollut palvelukseemme seuraavissa tehtävissä: koneistusosastolla sorvaajaoppilaana

Tehtävä tarkoin 2.6.53 - 1.6.56 sekä nuorempana sor- määritel- vaajana 2.6.56 - 28.6.56 työtä

työsuhde	vuosi	kk	p:nä
loppunut	1956	6	28
alkanut	1953	6	2
kestänyt	3	-	26

Lopettamispäivästä lähtien on hän palveluksestamme vapaa.

Pyynnöstä todistamme lisäksi, että hän on työssään

osoittanut: hyvää työtaitoa

hyvää ahkeruutta ja

kiitettävää käytöstä

sekä että syy työsuhteen päättymiseen on oma pyyntö.

Tampere, 29.6.56

Leima Lokomo O.Y.

Suomen Työnantajain Keskusliitto
Lom. n:o 10 s. A 5. 4. 56.

Lokomon antama työtodistus vuodelta 1956.

Ammattiopinnot olivat kokonaisuudessaan sujuneet erin- omaisesti. Menestyksekkäästä opintiestään Reijo sai myös tunnustusta. 22.3.1957 hänelle ojennettiin Tampereen kau- pungin ammattioppilaslautakunnan valitseman arvostelu- lautakunnan myöntämä kunniakirja, jossa hänen todettiin saaneen vuoden 1956 kesäkuussa suoritetuissa sorvaajan am- mattiin liittyneissä ammattikokeissa 18 pistettä 20 mahdol- lisesta. Suorituksesta annettiin myös 5000 markan palkinto. Tärkeä virstanpylväs oli saavutettu! Oli aika siirtyä työelä- mään.

TAMPEREEN KAUPUNGIN
AMMATTIOPPILASLAUTAKUNNAN VALITSEMA
ARVOSTELULAUTAKUNTA ANTAA TAMAN

KUNNIAKIRJAN

Reijo Kalevi Niemenmaa L.L.E.

JOKA kesä - KUUN 14 P.NA 1956
ON SUORITTANUT VAADITUT AMMATTIKOKEET
sorvaajan AMMATISSA
JA SAANUT NIISSÄ YHTEENSÄ 18 PISTETTÄ
KORKEIMMASTA 20 PISTEESTÄ
TODISTUKSEKSI SIITÄ, ETTÄ HÄN ON OPINKÄYN-
TINSÄ SUORITTANUT TUNNOLLISESTI JA
MENESTYKSELLÄ JÄRJESTETTY AMMATTI-
KOKEET SUORITTANEEKSI

sorvaajaksi.

OPPILAS SAANUT PALKINTONA 5.000 MK
TAMPEREELLA maaliskuun 28 p:nä 1957.

Hanne Rönkäntö
Ammattioppilas- ja arvostelulautakunnan puolesta

ARVOSTELULAUTAKUNNAN JÄSENET:
Reino Rönkäntö Pasi Laitinen
dipl. ins. (amatti) sorvaaja (amatti)

Tampereen kaupungin ammattioppilaslautakunnan valitseman arvostelulautakunnan myöntämä kunniakirja vuodelta 1957.

1956

1.–20.3. Yleislakko Suomessa.
Urho Kaleva Kekkonen tasavallan presidentiksi.
Reijo valmistuu Lokomon konepajakoulusta ja aloittaa työt Tampereen Asepajalle.

Myös aika ammattioppilaskodissa oli tullut päätökseensä Reijon täyttäessä huhtikuussa 1956 kahdeksantoista vuotta. Pois lähtiessään hän sai mukaan viemisiksi suosituskirjeen:

Suositus

Sorvaajaoppilas Reijo Niemenmaa, synt. 23.4.-38 on ollut Tampereen Kaupunkilähetyksen Ammattioppilaskodissa 1.3.-53 alkaen ja on edelleen.

Tänä aikana olen oppinut tuntemaan oppilas Niemenmaan tunnolliseksi ja elämäntavoiltaan säännölliseksi pojaksi. Hänen käytöksensä sekä kodissa että sen ulkopuolella on ollut esimerkillistä

Täysin orpona ja varattomana poikana olisi häntä kaikin tavoin tuettava elämässään eteenpäin.

Tampereella 24.4.-56
Lauri Rauhala
johtaja.

Ammattiopintojen ja oppilaskodin antamien elämäneväiden varassa tulevaisuutta oli hyvä lähteä rakentamaan. ”Kun mä lähdin omaan elämään sieltä poikakodista, niin täyty saada rahaa elämiseen. Se työnteko kuulu luonnostaan luonteenkin ja silloin monet teki töitä vähän eri lailla kun tänä päivänä; ei silloin saanu ilmasta rahaa oikeestaan mistään. Silloin kelpas työ kuin työ,” Reijo toteaa. Uusi asuntokin löytyi nopeasti enon Elo Niemenmaan luota Tampereelta Lamminpäästä Murronkorventieltä.

1958

Reijo astuu varusmiespalvelukseen.

Myös töitä löytyi. Jäätyään kesällä 1956 pois Lokomolta Reijo aloitti työt Tampereen Asepaja Oy:llä ollen yhtiön palveluksessa runsaan vuoden ajan. Asepajalta hän siirtyi

sorvariksi Tampella Oy:lle, jossa ehti olla vain hetken aikaa astuessaan vuonna 1958 suorittamaan varusmiespalvelusta Kouvolaan Korian varuskunnan pioneerirykmenttiin. Kotiutuessaan seuraavana vuonna hän oli sotilasarvoltaan ker-santti. Armeijan jälkeen työt Tampellassa jatkuivat.

Varusmiespalveluksen Reijo Niemenmaa suoritti vuosina 1958-59 Kouvolassa Korian varusukunnassa.

1959

Reijon varusmies aika päättyy.

1961

Suomesta tulee EFTA:n liitännäisjäsen.
Noottikriisi Neuvostoliiton esittäessä YYA-sopimuksen mukaisia sotilaallisia konsultaatioita.

93/59

N:o

Työtodistus.

Reijo Niemenmaan

pyynnöstä todistetaan täten, että hän on ollut palveluksesamme sorvaajana

elo kuun 6 päivästä v. 1956

elo kuun 23 päivään v. 1957 ja on viimeksi mainitusta päivästä työstään vapaa.

Erikoisesta pyynnöstä todistetaan sitäpaitsi, että hän on työssään osoittanut

hyvää työtaitoa

hyvää ahkeruutta ja

hyvää käytöstä

sekä että syynä työsuhteen päättymiseen on ollut oma pyyntö.

Tampereella, elo kuun 23 p:nä 1957

Tampereen Asepaja

Kalle Ylitalo

Muist. Arvosanaa annettaessa käytetään sanoja kiitettävä, hyvä, tyydyttävä, välttävä.

N:o 5.

Tampereen Asepajan antama työtodistus vuodelta 1957.

Toiminimi: Tampereen Pellara ja Rautateollisuus

Osasto: Osakeyhtiö, Tampereen Konepaja

Väliaikainen

Työtodistus n:o 94/58

Nimi: Reijo Kalevi Niemenmaa

Syntynyt: 23.4.38 Tampere

on ollut palveluksesamme seuraavissa tehtävissä:

sorvaajana

Tehtävä tarkoin määriteltynä

työuhde	vuosi	kk	pä
loppunut	1958	5	28
alkanut	1957	8	26
kestänyt	-	9	2

Lopettamispäivästä lähtien on hän palveluksesamme vapaa.

Pyynnöstä todistamme lisäksi, että hän on työssään

osoittanut: hyvää työtaitoa

hyvää ahkeruutta ja

hyvää käytöstä

sekä että syy työsuhteen päättymiseen on

kutsuttu asepalvelukseen.

Tampere 28 5 1958

Leima

Suomen Työnantajain Keskusliitto
Lom. n:o 10 s. A 5. 5. 56.

KONEPAJA

Tampella Oy:n antama työtodistus vuodelta 1958.

TAIVAL SORVAAMOYRITTÄJÄNÄ ALKAA – 1962-1969

”Tyyli oli se, että mitään kappaletta missä huomattiin, että oli virhe ei laitettu meneen. Työn laatu se täytyy olla ehdoton.” – Reijo Niemenmaa

Tultaessa 1960-luvulle tapahtui Suomen teollisuudessa merkittävä murros vapaakauppaintegraation myötä. Siihen saakka vallinneen kotimarkkinateollisuuden tilalle kasvoi kansainvälisesti kilpailukykyinen teollisuus, jonka markkinat olivat enenevästi ulkomailla. 1960-luvulla nähtiin myös länsiviennin osuuden kasvavan suhteessa Neuvostoliittoon tapahtuneeseen vientiin.

Kehitys Suomessa kytkeytyi koko Euroopassa tapahtuneeseen vauhdikkaaseen talouskasvuun. Reaalinen kansantuote kasvoi vuosittain miltei viisi prosenttia vuosien 1946–1974 välillä; voimakkaimmin 1960-luvulla. Taustalla vaikutti panostaminen koulutukseen, joka inhimillistä pääomaa eli ammatillista osaamista kasvattaen loi mahdollisuudet korkeamman tuottavuuden yhteiskunnalle. Koulutus mahdollisti myös uusien teknologioiden omaksumisen. Ja teknologinen kehitys taas oli oleellisimpia tekijöitä talouskasvun taustalla.

Metalliteollisuudessakin elettiin kasvun aikaa. Alan perusteollisuuden uudenaikaistaminen, jonka varaan mm. kone- ja kulkuneuvoteollisuutta rakennettiin, saatiin päätökseen 1960- ja 1970-luvulla. Tämä viitoitti tietä metalliteollisuuden nousulle Suomen johtavaksi vientialaksi.

Teollisuuden suotuisat näkymät innostivat osaltaan jo 1950-luvulla mutta etenkin 1960-luvulla monet suurten konepajojen palveluksessa olevat työllistämään itsensä pienyrityksinä. Ensivaiheessa kotitalon autotalliin hankittiin kone,

kuten sorvi, jolla päivätyön ohessa tehtiin pieniä toimeksiantoja. Ja vaikka koneet olivat kalliita investointeja, innostus omaan tekemiseen oli suuri. Saatettiinpa välillä hyödyntää suurempien konepajojen tarjoamaa ”työkaluhuoltoakin”. ”Se oli muotia 60–70-luvulla. Tampereella taisi olla 30 pikku koneistamoo millä oli yks tai kaks sorvia ja ne on pikkuhiljaa siitä noussu. Ja onko enää viittä prosenttia jäljellä tänä päivänä mutta se oli sellanen buumi yhteen aikaan, että tehtaista lähti paljon just yhen koneen miehiä tekeen omaan piikkiin,” Reijo toteaa. Joistakin autotalleissa aloittaneista verstaista tuli sittemmin oleellinen osa teollisuuden alihankintaverkostoa. Yhdessä pienet ja isot yritykset rakensivat Pirkanmaan talousalueen ja sen metalliteollisuuden kasvua.

Reijon kiinnostus yritystoimintaa kohtaan heräsi, kun hän kävi Lamminpäässä katsomassa, miten Elo-enon ystävä Olavi Ahlberg teki sorvaustöitä omassa autotallissaan. Omaan menestykseen tyytyväisenä Olavi oli kehottanut myös Reijoa sorvin hankintaan.

Ajatus realisoitui, kun Reijo alkoi yhdessä tampellalaisen työtoverinsa Tommi Saikkosen kanssa sorvia hankkimaan ja näin yritystä perustamaan. Tarvittavan alkupääoman saaminen osoittautui haastavaksi. Takaajia ei meinannut löytyä. Lopulta Reijon enot Elo ja Eero Niemenmaa lähtivät takuumiehiksi. Ilman heidän mukaansa tuloa yrityksen perusta-

Sorvaamon ensimmäiset tilat sijaitsivat omakotitalon autotallissa Murrnkorventiellä. Kuvat vuodelta 2019.

minen olisi saattanut jäädä alkutekijöihin. Reijo: ”Siitähän se oli sitte kiinni, että sai sen alkurahotuksen. Täysin tyhjästä määkin alotin ja kun yksin vetää niin kyllä siinä väliin unetomiakin öitä tuli, että kuinka tässä nyt.”

Takauksen järjestyttyä Tampereen Säästöpankki, ainoana pankkina Tampereella, suostui antamaan koneen hankintaan tarvittavan lainan. Oman koneen hankkiminen oli alkaville yrittäjille luonnollisesti myös suuri taloudellinen riski. Usein töitä sai tehdä useita vuosia, ennen kuin uuteen koneeseen otettu laina oli saatu maksettua takaisin. Hieman tilannetta helpotti, kun otettua riskiä saattoi jakaa. Sorvaamon paikaksi vuokrattiin autotalli Elo Niemenmaalta. Näin

sorvaamo sijaitsi samassa osoitteessa kuin Reijon asuntokin. Tilaa tässä ensimmäisessä Murronkorventiellä sijainneessa verstaassa oli n. 40 neliötä. Yrityksen nimeksi tuli Sorvaamo Niemenmaa-Saikkonen.

Vuoden 1962 aprillipäivästä muodostui Reijolle kahdellakin tapaa käänteentekevä. Tuona päivänä 24 vuoden iässä hän ankkuroi itsensä paitsi yrittäjyyteen myös avioliiton satsamaan. ”Kun aprillipäivänä pistin yhden aikaan betonia sorvin jalkaan niin kolmelta vihittiin,” Reijo muistelee. Seurustelua ylöjärveläisen Ulla Järvisen kanssa oli kestänyt ennen avioliiton solmimista parisen vuotta. Ulla osallistui oman työnsä ohessa myös yritystoimintaan hoitamalla esimerkiksi kirjanpitoa ja laskutusta.

Sorvaamon ensimmäinen lasku vuodelta 1962.

Maksaja <i>Tror Katsa</i>		Maksuehdot <i>Käteisellä</i>	
Lasku no <i>1</i>	Tilaus no	Palkka ja aika <i>Tuonut 1962-04-10</i>	
<i>Sorvaustyöstä</i>		<i>53700-</i> <i>53,700-</i>	
<i>Käsitteen maksut</i>			
<i>Reijo Niemenmaa</i>			

Sorvaamossa töitä tehtiin kahdessa vuorossa. Tommi Saikkonen kulki töissä Tampereelta Puutarhakadulta. Oli myös sovittu, että yrityksen lähtiessä hyvin käyntiin voivat molemmat ensimmäisen vuoden jälkeen jatkaa itsenäisesti omillaan. Molempien veri veti voimakkaasti omalle itsenäiselle yrittäjän taipaleelle.

Ensimmäinen vuosi kului nopeasti ja töitä kertyi mukavasti. Sorviin otettu lainakin saatiin maksettua pankille nopeasti takaisin. Keväällä 1963 päätettiin tehdyn sopimuksen mukaisesti lähteä eri teille. Reijo lunasti koneesta Tommin

66431 - 41		REN LUND	
Myyjä <i>S</i>	<i>243</i> 196	mk	
<i>frasselia</i>		<i>775-</i>	
Muistutuksia tehtäessä on tämä kuitti esitettävä.			
<i>S</i>		<i>775-</i>	
66431 - 41		REN LUND	

Sorvaamon ensimmäinen ostokuitti vuodelta 1962.

osuuden 10 prosenttia ostohintaa halvemmalla; olihan yritys toiminut Reijon asunnon yhteydessä. Nyt yrityksen nimeksi tuli Sorvaamo Niemenmaa. Kangasalle syntyi Sorvaamo Saikkonen Tommi Saikkosen perustamana.

Itsenäiseksi yrittäjäksi heittäytymistä ei Reijo osannut pelätä. ”Ei sitä osannu silloin nuorena pelätä ja sillai menee, jos menee ja silloin jakso viä tehäkin, nuorena jaksaa painaa,” Reijo toteaa. Päivät olivat välillä pitkiä, eikä lomiakaan juuri tullut pidettyä. Parhaimmillaan työpäivät olivat 16 tuntisia. Mutta raskaalta työ ei tuntunut, mielenkiinto yrittäjyyttä ja sorvaamista kohtaan siivitti elämää eteenpäin.

Myös ammatillinen osaaminen antoi luottamusta haasteiden edessä. ”Tampellassa ammattitaito kohos, kun siä oli niin monipuolista se työ ja Lokomollakin oli sekä teoreettista että käytännön opetusta. Ja sitte olin juuri viimeks samanlaisella koneella, se oli semmonen venäläinen kone, minkä mä sitten ensimmäisenä ostin koska se oli niin hyvä olevinaan ja nii-tähän oli neljä sitte Teollisuustielläkin myöhemmin,” Reijo muistelee.

Alkuvaiheessa oleellista oli myös asiakassuhteiden luonti. Oli käytävä useissa yrityksissä tilauksia tiedustelemassa. Oli paikkoja, joissa täytyi jopa hieman maksaa tilauksia saadakseen. Ajat olivat kovin toiset kuin nykypäivänä.

Sorvaamo Niemenmaan ensimmäiset tilaustyöt olivat pie-nehköjä kuten muttereita ja akselinpätkiä. Konekanta yrityksen alkuvaiheessa 1960-luvulla sisälsi sorvin, sahan ja porakoneen. Kappaleiden nostamiseen ei Lamminpään verstaalla käytetty nostimia vaan puhdasta lihasvoimaa. ”Tehtiin hammaspyöriä ja ne tuli Katsasta aihioina tai sahattuna, että tommoset sanotaanko alta 100 milliset tangot mikä alta 100 kiloa paino, niin ne kyllä vietiin käsin sitten,” Reijo kertoo. Katsa Oy:stä muodostui Sorvaamo Niemenmaalle yksi tärkeimmistä asiakkaista. Tilauksia tuli yhtiöltä säännöllisesti. Useana vuonna Sorvaamo Niemenmaan tuotanto meni miltei kokonaan Katsalle, joka toimi alihankkijana mm. Tampereen suurille konepajoille Lokomolle ja Tampellalle. Tärkeä asiakassuhde on sittemmin jatkunut nykypäivään asti. Myös Katsa Oy:n juuret ovat Sorvaamo Niemenmaan tavoin autotallissa, kun se 1950-luvulla Jouko Katteluksen ja Väinö Sallin toimesta perustettiin.

SORVAAMON UUDET TUULET RAUHANTIELLÄ – 1970-1984

Rauhantien autotallista sorvaamo sai uudet toimivat tilat yritystoiminnan kehittämiseksi.

Uuteen Rauhantien kotiin perhe pääsi muuttamaan joulukuussa 1969. Sorvaamon toiminta siirtyi uuteen osoitteeseen tammikuussa 1970. Yrityksellä oli nyt tilaa käytössä 80 neliötä. Toimitilojen ja tilauskannan kasvaessa myös konekantaa lisättiin.

1966

19.9. Kari Kalevi Niemenmaa ja Pasi Kalevi Niemenmaa syntyvät.

1969–1970

Vuodenvaihteessa sorvaamo muuttaa Lamminpähän Rauhantielle.

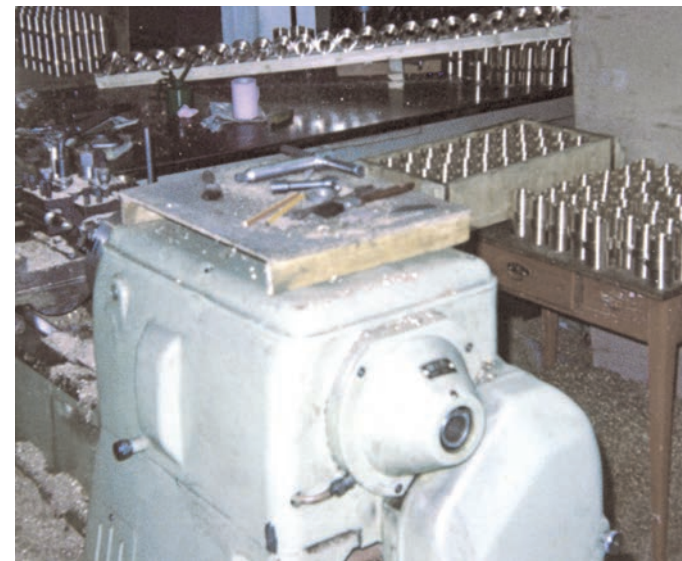
Reijo sorvin ääressä vuonna 1982.

Sorvaamo Niemenmaan periaatteena oli alusta alkaen, että kaikkiin tilaustiedusteluihin vastattiin myöntävästi. Ainoa este tilauksen vastaanottamiselle oli työstettävän kappaleen suuri koko. Tosin harvoin oltiin tilanteessa, jossa tilausta ei tästä syystä voitu ottaa vastaan. Ja tehdessä osaaminen karttui; mitä monimutkaisempia sorvattavat kappaleet olivat, sitä enemmän niistä oppi. Näin yrityksen valmius mitä erilaisempien tuotteiden valmistukseen kasvoi. Reijon kertoo yrityksen tyylin olleen alusta asti, ettei virheellistä kappaletta toimitettu tilaajalle vaan se heitettiin pois. Työn laadun tuli olla ehdotonta. Yritykselle oli tärkeää päästä tilanteeseen, jossa asiakkaan ei tarvinnut enää tarkastaa alihankkijansa tekemää työtä, vaan se voitiin viedä suoraan kokoonpanoon. ”Sitä huonoo ei kannata pistää sinne sekaan, se on tärkeä periaate,” Reijo toteaa.

1970-luvun alussa erinomaiseksi asiakkaaksi osoittautui Keskipakovalu Oy, joka toimi mm. Tamrock Oy:n alihankkijana. Tilauksia tuli niin, että tiedossa saattoi olla parinkin vuoden työt etukäteen. Esimerkkinä käyvät holkit, joita sorvaamolla tehtiin Keskipakovalulle 250 000 ja 75 000 kappaleen erät. Holkkien myötä vuosista 1972–1974 muodostuikin sorvaamolle erinomaiset. Keskipakovalu Oy oli perustettu Tampereelle vuonna 1956 ja sen toimialaan kuului alusta lähtien pronssin valaminen eri valumenetelmillä sekä koneistustyöt.

Holkkeja työn alla Keskipakovalu Oy:lle 1970-luvun alkupuolella.

Hyvä laadukas työnjälki poiki sorvaamolle uusia asiakkaita kuten laivanrakentaja Hollming Raumalta, hammasvaihde-laatikkotehdas E. Santasalo Oy Karkkilasta ja konepaja Oy Jylhävaara Valkeakoskelta. Tampereen isoille konepajoille Lokomolle ja Tampellalle sorvaamo teki töitä harvoin suoraan.

1970-luvun puolivälissä suomalainen metalliteollisuus muun teollisuuden vanavedessä oli haasteellisessa tilanteessa maailmanlaajuisen öljykriisin vuoksi. Energian hinta nousi, tuotantokustannukset kasvoivat ja inflaatio kiihtyi. Suuryri-

tysten keskuudessa tilanteeseen reagoitiin siirtymällä toimimaan korkosääntelyn tavoittamattomissa varoja yritykseltä toiselle lainaamalla. Sääntelyjärjestelmän ulkopuolista rahaa oli runsaasti liikkeellä myös ennakkomaksuihin perustuvan bilateraalisen Neuvostoliiton kaupan takia. Sorvaamo Niemenmaalle öljykriisi ei kuitenkaan tuonut juuri muutoksia. Päinvastoin työmäärän kasvaessa yritykseen palkattiin 1970-luvulla lisää työvoimaa.

Ensimmäisiä ulkopuolisia työntekijöitä sorvaamolla oli Raimo Hykkö, ollen yrityksen palveluksessa vuodesta 1970 alkaen kaikkiaan kymmenen vuotta. Niemenmaalle Hykkö siirtyi Sorvaamo Saikkoselta. Henkilökunnan määrä kasvoi siten, että vuonna 1984 Lamminpään verstaalla oli Reijon lisäksi töissä jo neljä työntekijää.

Työntekijöitä rekrytoitiin paljolti tuttujen kautta. Seppo Marjamäki kertoo, miten hän päätyi Niemenmaalle töihin vuonna 1971: ”Joku sano, että Reijo teettää iltahommia, että mee kysyyn. Ja menin kysyyn ja sitte sattui tää pääsiäisen homma silloin, niin sillä aloitettiin ja Repa kai sitten tykkäs. Niitä holkkeja, se oli sitä pitkää sarjaa mitä tehtiin.” Ammatitaitoiset työntekijät solahtivat mutkattomasti osaksi pientä työyhteisöä. Yritystoiminnan kannalta tämä oli elinehto. ”Se täytyy olla hyvää joukkuepeliä, jos siä on yks paha kaveri niin se sekottaa hyvin äkkiä koko yhteishengen ja sitte tulee sitä kissanhännän vetoo, niin se ei tuu onnistuu pisemmän päälle,” Reijo toteaa.

Hykön ja Marjamäen lisäksi sorvaamo Niemenmaalla olivat Lamminpäässä töissä myös mm. Veikko Ylänen, Seppo Lisma, Pekka Oksanen ja Heikki Mäkinen.

Työpaikkana Sorvaamo Niemenmaa koettiin mutkattomaksi. Työntekijä otettiin huomioon ja yhdessä käytiin välillä harrastamassakin. ”Ei ollu mitään vaikeutta ja sitte ku oli suurinpiirtein samat harrastukset kuten metsästys, joskus käytiin ampumassa kiväärillä ja haulikolla ja kalastettiin,” Veikko Ylänen muistelee. Seppo Marjamäki muistaa miten Niemenmaalta pois lähtiessään ja vielä myöhemminkin Reijo oli aina valmis neuvomaan, jos omaan yritystoimintaan liittyen kysymistä tuli.

Tyytyväinen jahtiporukka tuloksellisen metsästyspäivän jälkeen vuonna 1980, Reijo neljäs vasemmalta.

Työnantajana Reijo koettiin avoimeksi ja yrityksen palveluksessa pääsi omaa osaamistaankin kartuttamaan. ”Pronsin sorvaus oli semmonen asia mitä en ollu Lokomollakaan päässyt tekeen. Että, kyllä se niinku amattitaitoo kasvatti, että kyllä siitä monta vinkkiä sai. Ja pronssi kun sitä työste-tään niin se elää enempi, kun teräskappale, siinä on pirun-tarkat toleranssit aina niin se työkin niinku vaikeutu ja täyty tietää, että minkä verran se menee. Repalla oli siihen kyllä ja aika kätevä oli tekeen niinku työkaluja ja tommosia,” muis-taa Seppo Marjamäki. Raimo Hykkö muistaa miten taitavas-ti Reijo teki sorveille erilaisia teränasetuksia: ”Kun ei niissä ollu niinku nykyään työkalut vaihtuu, yhdeksänkin terää oli jossain Keskipakovalun hommissa.”

Innovatiivisuudesta kertoo myös Reijon kehitlemä ”auto-matisoitu rata” sorvausaihioiden liikuttelemiseksi verstaalla. Kappaleet kun olivat usein raskaita liikutella ja työn kuiten-kin tuli sujua joutuisasti niin Reijo rakensi laudoista ratoja, joihin työstettävän holkkikappaleen saattoi asettaa ja pyöri-tellä seuraavaan työvaiheeseen.

Monet Sorvaamo Niemenmaan palveluksessa olleista perus-tivat sittemmin oman metallialan yrityksen. Näin esimer-kiksi Raimo Hykkö Metallikoneistus Raimo Hykkö Oy:n vuonna 1985, Seppo Marjamäki Metallisorvaamo Seppo Marjamäki Oy:n vuonna 1972 ja Veikko Ylänen Hiontayk-

sikkö Oy Yläsen vuonna 1995. Yrittäjiksi ryhtyneiden työn-tekijöiden kanssa oltiin myös aina välillä yhteistyössä. ”Meil-lä oli semmonen systeemi, että kun tuli tarjouspyynnöt niin me jommankumman kotona keittiön pöydän ääressä jaettiin työt, että toi sopii paremmin sulle ota sää toi ja mää otan ton ja yhdessä hinnoteltiin. Se oli selvää, mitä puhuttiin, niin piti puheet paikkansa,” Seppo Marjamäki kertoo. Itsestään selvänä pidettiin myös, ettei toisten hintoja poljettu. Saatetiin jopa käydä yhdessä asiakkailta tilauksia tiedustelemassa. ”Saatiin kutsu, jompikumpi soitti ja sitte mentiin yhdessä ja sanottiin, että pystytään tekeen melkein mitä vaan,” Marja-mäki muistelee. Myös teknisiä ongelmia ratkottiin yhdessä. Jos työn alla oli vaikea kappale, saattoi luottaa toisen apuun ongelman ratkaisemiseksi.

Yrittäjyyden palapelissä asiakas on se keskeisin osa ja hyvistä asiakkaista pidettiin myös kiinni. Jotta suhde olisi ollut mah-dollisimman mutkaton, kutsuttiin asiakkaita kuten Oy Jyl-hävaaran henkilöstöä kesäisin vierailemaan Niemenmaiden kesämökille 1970-luvulla. Kanssakäyntiä asiakkaiden kanssa muistelee myös Seppo Marjamäen puoliso Merja Marjamäki: ”Se oli Lokomon miehet ja Jylhävaaran porukka niin aina ne kahville meille tuli keittiöön ja siä ne istu pitkän aikaa ja jutteli.” Samaa tapahtui myös Niemenmaalla. Poikkeuksia-kin yritysten ostajissa oli. ”Yhdessäkin yrityksessä jouduttiin 10% maksaan tuloksesta silloin kun oli kommandiittiyhtiö, se oli vähän epärehellistä aikaa 80-luvulla,” Reijo toteaa.

Yritystoiminnassa toimitusajat ovat vuosikymmenten aikana muuttuneet. 1960–70-luvuilla normaali toimitusaika saattoi olla 1–2 kuukautta. Valmistettiin myös enemmän tuotteita varastoihin. Tarjouslaskentaa varten tarvittava aineisto ha-ettiin tehtaalta henkilökohtaisesti. ”Täyty mennä tehtaalle, siä lyötiin nippu kuvia, sitte kotona hinnoteltiin ja postissa lähetettiin,” Reijo kertoo. Faksin tulo 1980-luvulla merkit-si isoa muutosta piirustus- ja tilausliikenteen hoituessa sen kautta. Samalla käynnit tehtailla asiakkaiden luona väheni-vät. Nykyisin toimitusajat ovat keskimäärin 3–4 viikkoa ja tilaukset saadaan pääsääntöisesti sähköpostin välityksellä. Isojen varastojen merkitys asiakasyrityksissä on vähentynyt. Liiketoiminta tapahtuu yhä nopeammin ja nopeammin.

1972

Merkittävä määrä sorvaamon tuotannosta toimitetaan Kes-kipakovalu Oy:lle.

1973

Suomi solmii vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa.

1975

Suuret toimitukset Oy Jylhävaaraan alkavat.

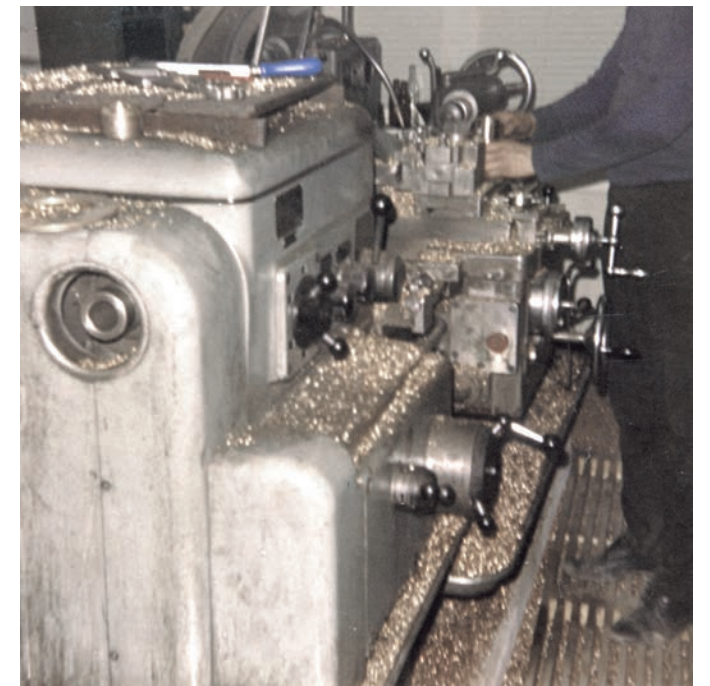
Yrittäjyyden lisäksi urheilulla oli ja on edelleen vahva sija Niemenmaiden arjessa. Kasvavan nuorison harrastukset ot-tivat enemmän ja enemmän aikaa. Reijo piti kuitenkin tär-keänä olla poikiensa harrastuksissa mukana ja kuljetti heitä esimerkiksi Tampereen Tapparän jääkiekkotreeneihin. Jouk-kuelajien harrastamisella on ollut myös yrityksen toimin-nalle iso merkitys. ”Joukkuelajeja ollaan pelattu enemmän ja vähemmän ja kaikki ollaan valmennettu, niin sieltä tulee semmonen, että aika tarkkaan katotaan, että harmonia säilyy työjoukkueessa,” Timo Niemenmaa toteaa.

Arkisen aherruksen lomassa ehdittiin myös lomailla. Vielä 1970-luvulla heinäkuu oli teollisuudessa seisokin aikaa, jol-loin useimpien tehtaiden ovet olivat kiinni. Tällöin myös pienyrittäjällä oli mahdollisuus ainakin osittain pysäyttää toimintansa ja pitää kesälomaa. Lomalle oli myös tarvetta, sillä yrittäjän työtahti oli kova. ”Reijo ja Seppo aina puhu, että kuinka moneen tehtiin niitä töitä, että mulla meni kah-teen, mulla meni kolmeen, kyllä se oli kovaa silloin,” Mer-ja Marjamäki toteaa. Niemenmaan perhe vietti loma-ajat vuonna 1971 valmistuneella kesämökillä Ikaalisten Vahon kylässä. Tarpeen vaatiessa Reijo kävi mökiltä verstaalla työ-asioita hoitamassa.

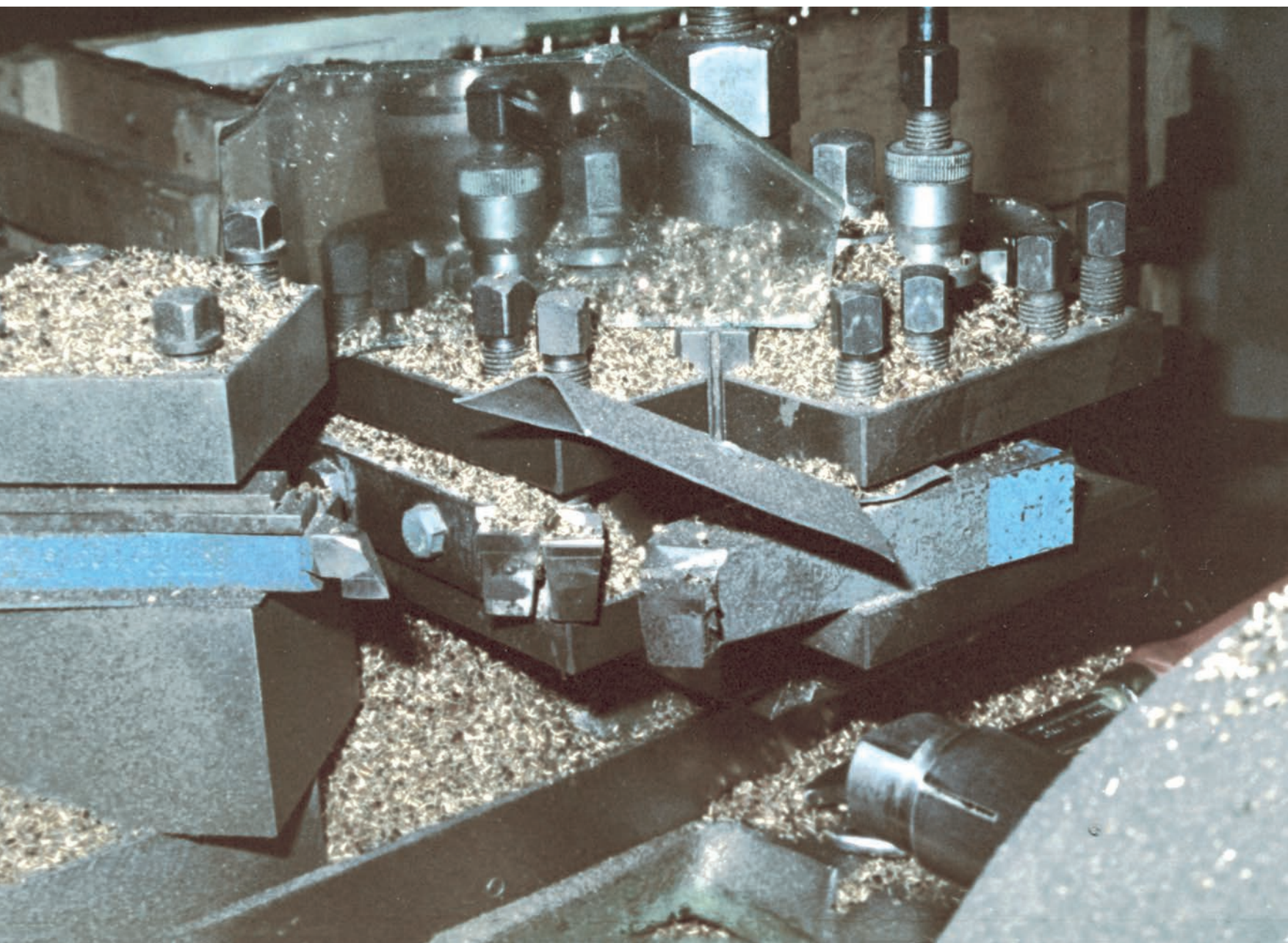
Kanssakäymistä vapaa-aikana oli myös yrittäjäperheiden kesken. ”Käytiinhän me vapaa-ajalla kauheesti kylässä toi-sissamme, joka toinen viikko vähintään meillä ja joka toinen Niemenmaalla,” muistelee Merja Marjamäki. Myös toisten kesämökeillä vierailtiin ja käytiin yhdessä marjastamassa. Välillä verstaallakin keksittiin valmistaa jotain enemmän vapaa-ajan käyttöön soveltuvaa. Seppo ja Reijo muistavat,

miten kerran päädyttiin pontikkaa keittämään. Oy Jylhävaa-ralta tuli kuorma koneistettavia paineastioita ja muutamasta valmistettiin sitten kätevästi kahdet pontikankeittoon sopi-vat säiliöt ja muut tarpeet.

Vaikka päivät saattoivat olla 14–15 tunnin pituisia ei yrit-täjäys ja työelämä tuntuneet missään vaiheessa vastenmie-lisiltä. Ja kun verstaas oli kotona, oli työpäivää helppo jatkaa pidemmäksikin. ”Se oli kuitenkin niinku omaa duunia. Että semmosta tuli siinä sitte yks ylimääräinen tunti pyörytet-tä,” Reijo kertoo.

Sorvaamossa lastua kertyy.

Manuaalisorvin yhden työvaiheen taidokas varta vasten tehty neljän terän teräasetus.

Yrittäjäperheessä perheenkin tuli aina välillä joustaa työpäivien venyessä. Ja jälkipolveen yrittäjäys siirtyi miltei huomaamatta sorvaamon lastuissa kahlatessa. Olihan työ arjessa läsnä päivittäin. ”Oli manuaalikoneita ja kun lastu lentää niin sitä meni sitten meidän mukana aina yläkertaan ja kouluun kengissä ja niitä löyty sitten vähän joka paikasta. Että varmaan joka päivä joku astu sukallaan lastuun ja taas oli pieni haava ja se oli sitä. Se oli normaalia meidän elämää. Meillä oli niitä ajokoiria, niin täällähän ne kulki välillä ja välillä otettiin lastua pois tassuista,” toteaa Pasi Niemenmaa.

Verstaan äärellä varttuvien Timon, Pasiin ja Karin elämään kuului myös erilaiset pienet työtehtävät. Eräänä kesänä porattiin puisia renkaita verhoihin. Mieleen jäi myös alumiinien puhdistaminen tenun kanssa. ”Alumiinikippoja porattiin yks kesä, ténua siihen vaan leikkuunesteeksi,” muistelee Pasi ja jatkaa miten Karin kanssa tekivät vuorotöitäkin: ”Oltiin Kaapon kans sillai, että toinen tuli aamuun ja puolen päivän aikana vaihdettiin, oltiin vuorotöissä, neljä tuntia ja neljä tuntia, aina sovittiin, että mee sää aamuun niin mä meen iltaan 15-vuotiaana.” Palkaksi vuorotöistä saatiin yhteinen mopo.

Sorvaamossa kulkeminen, työnteon näkeminen ja itse tekemään pääseminen antoivat eväitä veljesten oman työuran varalle. ”Timo sorvas jotain tappeja, en muista mihinkä ne meni ja tais mennä pikkusen sitte toleranssit pieleen ja kauhee kiroominen kuulu. Repa tuli sanoon, että kyll siitä kuule sorvari tulee, että kun se noin jo kiroo,” muistaa Veikko Ylänen. Ja Kari Niemenmaa toteaa: ”On semmonen näkemys, että miten tää tehdään, kun kuva tulee ja palikka on tässä, että miten tästä saa helposti tämmösen ja se pysyy viä mitoillaan loppuvaiheessa.”

1982

Mauno Koivisto tasavallan presidentiksi.

Vähitellen 1980-luvun puolivälin lähestyessä sorvaamon tilat Lamminpäässä alkoivat käydä ahtaiksi. Yrityksen tuotantoa tai konekantaa ei kyetty olemassa olevissa tiloissa enää laajentamaan. ”Aika ahdasta oli sitten jossain vaiheessa, kun oli hiomakonetta, sorvia, porakonetta, jysinkonetta ja sahaa ja toimisto,” Reijo muistelee. Ajankohta laajentumis-

le oli muutenkin hyvä, sillä Suomen teollisuuskentällä oli tapahtumassa samaan aikaan historiallinen käänne. Kun vielä 1980-luvulla suomalainen teollisuus eli kahden tukijalan eli metsäteollisuuden ja metalliteollisuuden varassa niin 1990-luvun puolivälin jälkeen metalliteollisuudesta tuli ainoa kasvava teollisuudenala. Itse asiassa se oli kasvattanut osuuttaan koko teollisuuden jalostusarvosta jo pidemmän aikaa osuuden ollessa vuonna 1960 29% ja vuonna 1985 34%. Vuonna 2014 osuus oli jo 54%.

SORVAAMO SIIRTYY UUSIEN TILOJEN MYÖTÄ UUTEEN TEKNOLOGIAAN – 1985–2001

”Ääretön joustaja muuttuvissa tilanteissa, yhteistyökykyinen, nopea reagoija, laatu aina kunnossa,” – Rolls Royce Oy Ab Sorvaamo Niemenmaa Oy:lle myöntämänsä toimittajapalkinnon perusteluissa.

1985

Syksyllä sorvaamo aloittaa uusissa toimitiloissa Teollisuustielle Tampereen Ikurissa.

Sorvaamon uudeksi paikaksi valikoitui Tampereen Ikurista Teollisuustieltä hankittu tontti, jolle rakennettiin 420 neliötä sisältävä teollisuusrakennus. Reijo osallistui uuden hallin rakennustöihin: ”Se oli kova vuosi, kun mäkin rakensin sen sillai iltasin rakennusmiesten kanssa, että kävivät täällä töissä ja siä meni sitte aina puoleen yöhönkin siellä mutta sekin oli silti mielekästä, kun tiesi, että sieltä tulee kunnon tilat sitte.” Hallin rakentamisessa oli auttamassa veljeksistä Pasi, joka lukion päätyttyä piti välivuotta. Kari oli vielä lukiossa ja Timo armeijassa.

Uusien toimitilojen rakennustyöt käynnissä vuoden 1985 kevään ja kesän aikana.

Sorvaamo Niemenmaan uudet valmiit toimitilat vuonna 1985.

Uusiin tiloihin sorvaamo muutti vuonna 1985. Näin Lamminpäällä pitkään yrityksen toimitilana palvellut autotalli tyhjentyi ja koneet siirtyivät Ikuriin. Muuton yhteydessä sattui tapaus, joka jäi Reijon mieleen: ”Ostin sinne kaksi vai kolme uutta venäläistä sorvia ja sitte sitä yhtä pistettiin Pasin kanssa paikalleen ja eikös tää perkele kaatunu nokallensa. Meinasin jäädä vielä siihen alle ja se oli ihan uus kone. No, samaan paikkaan ostettiin samanlainen sorvi sitte uus.”

1986

[Timo Niemenmaa aloittaa työt sorvaamossa.](#)

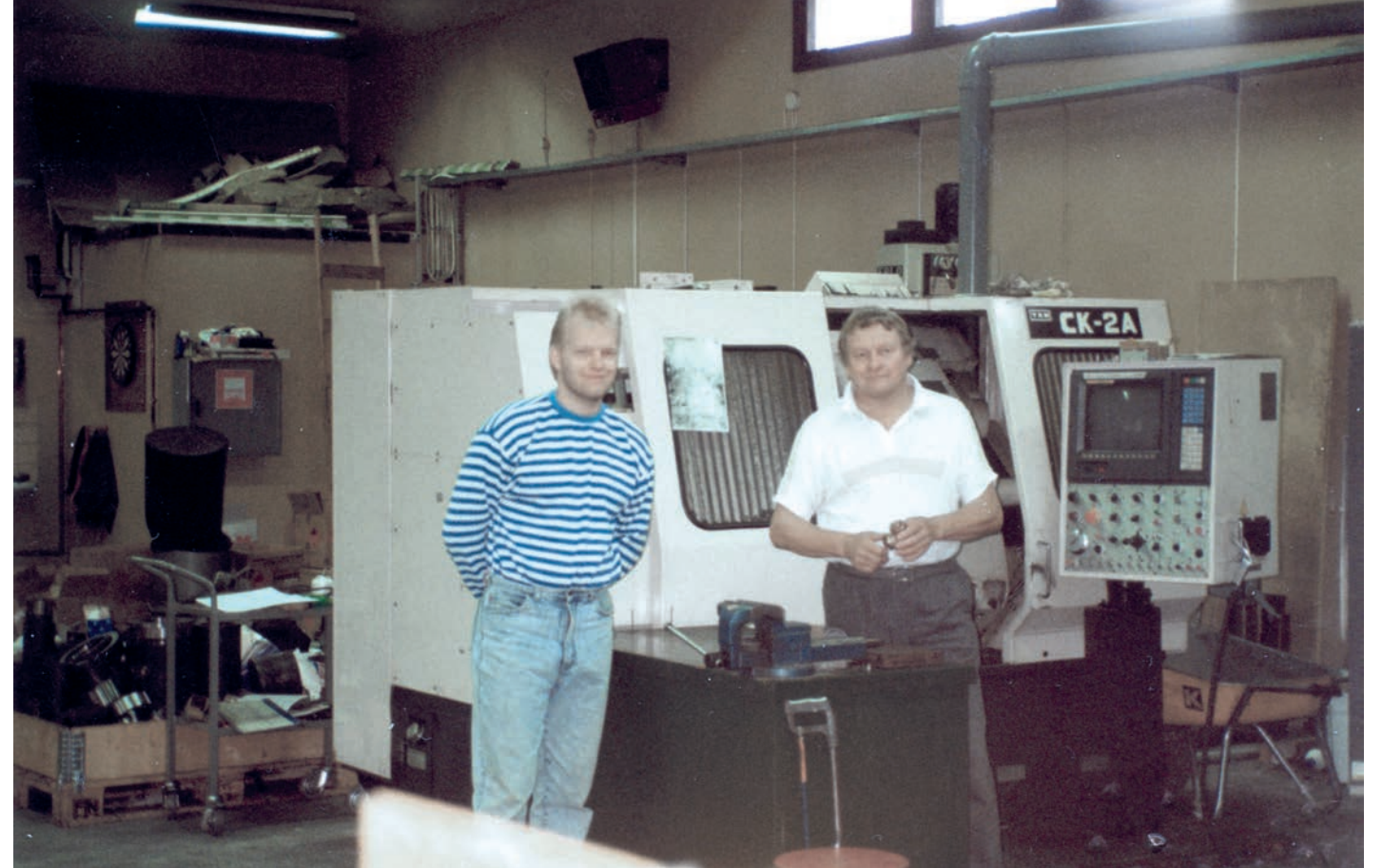
Kun yritystoiminta uusissa tiloissa oli käynnistynyt, astui Timo Niemenmaa sorvaamon riveihin. Varusmiespalveluksesta kotiututtuaan hän päätti lähteä perheyrittäjäksi toimintaan mukaan. ”Itelle oli aika lailla selvää, että tuskin sitä

mihinkään muualle lähtee töihin. Ei silloin ajateltu tietenkään, että kuinka sitä laajennetaan tai muuta mutta kun ei ne opiskelut kauheesti kiinnostanu niin ammattikoulu oli selkeä valinta,” kertoo Timo päätöksestään. Ammattikoulun jälkeen opinnot olivat jatkuneet Teknillisessä oppilaitoksessa. Reijolle Timon päätös oli merkittävä ja se nostattikin ensimmäisen kerran mieleen ajatuksen yrityksen mahdollisesta jatkumisesta seuraavan sukupolven toimesta. Timon ja Reijon lisäksi sorvaamossa oli töissä vuonna 1986 kaksi ulkopuolista työntekijää.

1987

[Sorvaamon ensimmäinen CNC-sorvi hankitaan.](#)

Sorvaamossa Timo teki töitä sorvarina ja otti myös vastuulle siirtymisen automaattikoneisiin. Perinteisillä manuaaliko-

Timo ja Reijo Niemenmaa sorvaamon uusissa tiloissa vuonna 1986.

neilla töitä tehtiin vuoteen 1987 asti. CNC-koneet olivat kuitenkin vauhdilla yleistymässä ja niin Sorvaamo Niemenmaallekin päätettiin hankkia ensimmäinen numeerisesti ohjattava sorvi. Sopivaa käytettyä konetta käytiin katsomassa Pohjanmaalla asti, mutta lopulta päädyttiin ostamaan uusi. Uuteen ajanmukaiseen konekantaan investoimalla avautui myös mahdollisuuksia yritystoiminnan kehittämiseksi. Työympäristökin siistiytyi modernin teknologian myötä. Manuaalikoneella sorvatessa lastua kertyi lattialle kasapäin, automaatti taas korjasi syntyneet lastut talteen.

Sorvausteknologian kehittymisen seuraaminen on sittemmin ollut oleellinen osa Sorvaamo Niemenmaan toimintaa. ”Se on melkein pakko pysyä mukana,” toteaa Reijo, jolle manuaalisorvi tuntui kuitenkin aina tutuimmalta ja jatkaa: ”Manuaalikone oli toisaalta helpompi käyttää, mutta toisaalta vaati enemmän ammattitaitoa, että siitä sai sen lastun

lähteen oikeesti. Manuaalikoneella täytyy koko ajan nährä kuinka kone tekee, terä menee.”

Automaation myötä myös työkaluissa ja sorvin terissä tapahtui muutos, joka vaikutti oleellisesti alan työmenetelmiin. ”Ennen sorvin terät tehtiin itse, juoteltiin vanhoihin varsiin uudet palat. Ja tehtiin itse paljon erikoistyökaluja. Teriä sai halvemmalla, kun osti pelkät palat ja teki itse,” Reijo toteaa. Automaation myötä mahdollisuus terien omatoimiseen muokkaamiseen katosi. Kääntöpaloissa ja terissä materiaalit vaihtuivat ja vauhdit ja syötöt sorveissa lisääntyivät. Näin koneistusajat pienentyivät ja sorvaamaan kyettiin karkaistuakin terästä. ”Jos niitä menee itse smirgelöimään niin ominaisuudet katoa, mutta jos on jotain hankalia paikkoja mihinkä sillä terävarrella täytyy mennä, niin terävarvta voidaan muokata,” Timo kertoo. Ja Reijo jatkaa: ”Ennen jos jotain palloa sorvattiin, niin siihen täytyy tehdä sellanen pallon muoto-

nen muototerä.” Nykyisin kone tekee muodon automaattisesti montaa erilaista terää hyödyntäen.

1989

Suomi Euroopan neuvoston jäseneksi.
Timon poika Tuomas Kalevi syntyy.

1990

Suomi sanoutuu irti Pariisin rauhansopimuksen rajoituksista.

1991

Neuvostoliitto romahtaa.
YYA-sopimuksen voimassaolo päättyy.
Kari Niemenmaa aloittaa työt sorvaamossa.
Timon poika Tommi Kalevi syntyy.

1992

Suomi jättää jäsenhakemuksensa Euroopan yhteisölle (EY).
Karin poika Kalle Kalevi syntyy.

Tultaessa 1990-luvulle sorvaamossa työskenteli neljä henkeä. Reijon ja Timon lisäksi veljeksistä Kari oli aloittanut työt yrityksessä vuonna 1991. ”Ei se selvää ollu, että sorvaamolle. Vuonna -91 kun valmistuin Tekusta, niin silloin oli tosi vähän paikkoja. Muutamaan paikkaan hain muualleki, mutta en päässy ja sitte sovittiin Timon ja Repan kanssa, että mä tuun ainakin vähäks aikaa siivoileen ja sitte ku löydän sen työpaikan niin mä lähen töihin. Sitä päivää ei oo viä tullu, että mä lähtisin töihin,” kertoo Kari omasta päätöksestään. Oman väen lisäksi henkilöstöön kuului Heikki Mäkinen.

Vuonna 1991 Suomen talouselämässä tilanne kiristyi vaihtotaseen vajeen kärjistyessä ja yleisen epävarmuuden lisääntyesä. Ainoana ulospääsynä tilanteesta nähtiin markan ulkoisen arvon alentaminen eli devalvaatio marraskuussa 1991. Kun tämä ei riittänyt korjaamaan tilannetta siirryttiin syksyllä 1992 kiinteästä kelluvaan valuuttakurssiin. Markan arvon voimakas heikentyminen tiesi vaikeita aikoja valuuttapohjaisia lainoja ottaneille yrityksille. Toisaalta ratkaisu palautti viennin hintakilpailukyvyyn; reaalisen kilpailukyvyyn vaaliminen nähtiin tärkeäksi. Tehdyt päätökset laukaisivat syvän ja pitkän lamakauden 1990-luvun alkuvuosiksi tuoden mukanaan työttömyyden, pankkikriisin ja julkisen talouden ongelmat.

Timo ja Kari Niemenmaa CNC-koneiden äärellä vuonna 1993.

Myös Sorvaamo Niemenmaata laman koura kuristi voimalisesti. Erityisesti markan devalvointi aiheutti ongelmia. Yritys oli investoinut kahteen automaattisorviin valuuttaluoton turvin. ”Pankit kauppas sitä, että ota ilman muuta, että ei tuu devalvaatiota ja saatana seuraavana yönä se tuli!” muistelee Reijo. Yhdessä yössä konehankintoja varten otettu laina lisääntyi devalvoinnin takia 300 000 markalla. Ja uuden hallin rakentamiskustannuksetkin painoivat vielä taustalla. Lisäksi ulkomaisen kilpailun nopea lisääntyminen toi haastetta; tuntui vaikealta vastata esimerkiksi virolaisyriyten hinnoitteluun.

Laman pahimmassa vaiheessa töitä ei välillä ollut ollenkaan. ”Me siivoiltiin, että paikat oli kunnossa silloin,” Kari tote-

aa. Timon mieleen on jäänyt, miten välillä seurailtiin postin kulkua ja toivottiin postiauton pysähtyvän ja tuovan tilauksen tullessaan. Mutta aikaa käytettiin myös hyödyksi. Kari opetteli Timon johdolla sorvien saloja vanhojen kuvien perusteella kappaleita sorvaamalla.

Valoa laman vaikeisiin vaiheisiin toivat vakiintuneet asiakassuhteet kuten Hollming Raumalta, jonne töitä saatiin tehdä tiukimpinakin hetkinä. Näin pysyttiin kiinni leivän syrjässä.

Taloudellinen tiukkuus ja huoli yrityksen tulevaisuudesta asettui omiin mittasuhteisiin perhettä kohdanneen suuren menetyksen hetkenä. Reijon pitkäaikainen elämänkumppani ja puoliso, veljesten äiti Ulla menehtyi vuonna 1990.

Kolme sukupolvea Niemenmaan miehiä kokoontuneena yhteiskuvaan sorvaamon tiloihin vuonna 2002.

Reijo Niemenmaalle myönnettiin kultainen yrittäjäristi 28.10.1995.

Ravivoiton lunastuskuitti vuodelta 1991.

Yhteiskuva toimittajapalkinnon myöntämistilaisuudesta Raumalta vuonna 1999.

Raskasta surutyötä tehtiin laman keskellä. Toki synkimpiin vuosiin mahtui ilon hetkiä veljesten lasten syntyessä vuosien 1989–1997 aikana. Ja helpottipa vaikeaa taloudellista tilannetta hieman Reijon 100 000 markan ravivoitto 1990-luvun puolivälissä.

Talouslaman synkin vaihe taittui 1990-luvun puolivälin jälkeen. Alkoi nopea kasvun aika globalisaation ja elektroniikkateollisuuden vauhdittamina. Vuonna 1995 tapahtui Sorvaamo Niemenmaan yhtiömuodossa muutos, kun aiemmin kommandiittiyhtiönä toiminut yritys muutettiin osakeyhtiöksi. Samana vuonna Reijolle myönnettiin ansioistaan yksityisenä yrittäjänä Suomen Yrittäjien Keskusliiton kultainen yrittäjäristi.

Sorvaamossa tehty työ kantoi hedelmää myös merkittävän tunnustuksen muodossa vuonna 1999, kun Roll-Royce Raumalta palkitsi yrityksen toimittajapalkinnolla. Perusteluiksi todettiin sorvaamon olevan: ”Ääretön joustaja muuttuvissa tilanteissa, yhteistyökykyinen, nopea reagoija, laatu aina kunnossa.”

1994

Martti Ahtisaari tasavallan presidentiksi.
Järjestetään kansanäänestys Suomen liittymisestä Euroopan unioniin (EU).
Pasin kaksospojat Lassi Kalevi ja Leevi Kalevi syntyvät.
Karin poika Matias Kalevi syntyy.

1995

Suomesta EU:n jäsen.
Suomi voittaa ensimmäisen jääkiekon maailmanmestaruuden.
Sorvaamo kommandiittiyhtiöstä osakeyhtiöksi.

1997

Timon poika Teemu Kalevi syntyy.

2000

Tarja Halonen tasavallan presidentiksi.
Pasi Niemenmaa aloittaa työt sorvaamossa.

Vuonna 2000 Timo Niemenmaa nimitettiin yrityksen toimitusjohtajaksi. Samana vuonna veljeksistä viimeinen eli Pasi aloitti yrityksen palveluksessa. ”Mulla ei ollu yhtään selvää, että mä tänne tuun. Olin suunnitteluhommissa Tekun jälkeen kymmenkunta vuotta ennenku tähän tulin,” muistaa Pasi. Uuden vuosituhannen alkaessa sorvaamolla työskentelivät Reijo, hänen kolme poikaansa ja kolme ulkopuolista työntekijää. Reijo tosin alkoi jättäytyä vähitellen pois arkisesta aherruksesta. Sukupolvenvaihdos oli muuttumassa ajatuksista tosiasiaksi. Vuonna 2001 Ikurin toimitiloja laajennettiin tulevaisuutta silmällä pitäen.

2002

Suomessa otetaan euro käyttöön.

”Se on varman päälle pelaamista, että homma pysyy hanskassa,”

Reijo Niemenmaa.

Yrittäjä-lehden sivuilla uutisoitiin Sorvaamo Niemenmaalla tapahtuneesta sukupolvenvaihdoksesta.

2003

Sorvaamossa sukupolvenvaihdos. Timo, Kari ja Pasi Niemenmaa omistajiksi.

Sonie-aputoiminimi syntyy.

Vuonna 2002 Sorvaamo Niemenmaalla tuli 40 vuotta täyteen. Reijon vetämänä yritys oli hyvässä vakaassa vauhdissa. Suunnitelmissa ollut sukupolvenvaihdos toteutettiin vuonna 2003. Näin yritys jatkoi elämää uusissa mutta tutuissa käsissä. Monen 1960-luvulla Tampereen seudulle perustetun muutaman koneen alihankintayrityksen tie päättyi perustajan jäädessä eläkkeelle. Aina jatkajaa ei välttämättä löydy, eikä myynti ulkopuolisellekaan aina onnistu.

Sorvaamo Niemenmaalla tilanne oli kuitenkin hyvä. Veljekset Timo, Kari ja Pasi lähtivät mielellään jatkamaan isänsä perustamaa yritystä. Olihan heille jo kertynyt pidemmältä ajalta hyvää kokemusta yrityksen toiminnasta. Pienestä pitäen he olivat sisäistäneet yrittäjyyden aakkoset. Yrittäjyys ja metallialalle antautuminen olivat kodin perintöä. ”Siinä ei niinku oikein mietitty ees. Se tuntu luonnolliselta, kun täällä on pikkupojasta asti kattellu. Siittä se sitte, Pasi ja Kari tuli siihen mukaan niin vähän sitä siinä sitte keskenäänkin puhuttiin, että eiköhän tässä vois olla semmonen paikka, että lähtee viemään kapulaa eteenpäin,” kertoo Timo. Reijolle veljesten päätös yrityksen jatkamisesta oli myös mieluinen. ”Monet on ihmetellyt, että miten kaikki kolme tulee jatkajiksi. Harvassa paikassa näin on käyny. Eikä ne oo pahemmin tainnu tapella, kun kuhmuja ainakaan ei näy,” hän toteaa. Omistajanvaihdoksen myötä yritykselle otettiin käyttöön aputoiminimi Sonie. Timo jatkoi yrityksen toimitusjohtajana, Kari työnjohtajana ja Pasi tuotantopäällikkönä.

Omasta yrityksestä luopuminen ei ollut Reijolle helppoa. Vuosikymmenten saatossa sorvaamo ja Reijo olivat limittyneet toisiinsa, ja luopumisen yhteydessä nousi tunne oman identiteetin osittaisesta murtumisesta. Mielessä saattoi myös olla huoli yrityksen ja veljesten tulevaisuudesta; miten he pärjäävät? Toisaalta mukana oli luottamusta veljesten osaa-miseen ja tunnetta yrityksen olemisesta hyvissä käsissä.

Muutama vuosi Sorvaamo Niemenmaalla elettiin luopumisen tuskan aikaa. ”Isä pyrki tietysti aina vähän niinku takavasemmalta kattoon, että mitäs siellä nyt tapahtuu ja me

taas koitettiin peittää, ettei nyt näytetä, et kyllähän siinä oli muutama vuosi semmosta, että siinä meni hermo aina välillä itte kultakin sitte,” muistelee Timo sukupolvenvaihdoksen aikaa. Omasta elämäntyöstä oli vaikea irrottaa otettaan. Seppo Marjamäen sanoin: ”Aika on semmonen, että se ei anna anteeksi mitään.” Reijolle itselleen vuosikymmenten matka yrittäjänä oli unohtumaton kokemus. ”Olen kasvanut ihmisenä. Minulle on kertynyt vuosien mittaan myös itsevarmuutta,” hän toteaa Ylöjärven Uutisten haastattelussa vuoden 2012 maaliskuussa.

Myös konekannan uusimiseen liittyi samanlaista sukupolvien välistä tuskaa. Reijo oli tottunut saamaan manuaalisorveista irti kaiken mahdollisen ja ehkä mahdollottomankin. Erityisesti venäläiset sorvit, joihin sai luotua erikoisia nousuja ja monimutkaisia asetuksia, olivat olleet Reijon käsissä tehokkaita koneita. Kun automaattisorvit olivat jo vallanneet miltei koko yrityksen tuotantokapasiteetin, päätettiin yhtä lukuun ottamatta kaikista manuaalikoneita luopua. Tämä herätti ristiriitaisia tunteita. Timo muistaa viimeisen venäläisen IK 62 sorvin lähdön verstaalta olleen Reijolle yksi vaikeimpia hetkiä. ”Perhanan, perhana, kun ne pojat pisti ne vanhat venäläiset koneet meneen. Olis eres yhren jättäny,” kertoo Veikko Ylänen Reijon harmitelleen.

Timon, Karin ja Pasin vetämänä yritys jatkoi hyväksi koettulla linjalla. Vahvuudeksi osoittautui mahdollisuus katsella asioita kolmelta kantilta. Ja vaikka näkemykset aina välillä hieman eri raiteilla ovat, kohtaavat ne jossain vaiheessa yhteisen näkemyksen muodossa. ”Jokaisella on vähän erilainen mielipide lähtövaiheessa, mutta sitte sitä pyöritellään ja hyöritellään ja löytyny aina ratkaisu, että pirsketti tossa on järkee,” kuvaa Timo tilannetta. Ja Kari jatkaa: ”Se helpottaa, kun on kolme, että vaikka yks lähtee lomalle niin tietää, että hommat koko lailla pyörii, että se on mukavuus tässä, kun on useampi siinä.”

Uuden vuosituhannen alussa sorvaamolla tehtiin alihankintakoneistusta sorvauksen, porauksen ja jyrsinnän muodossa sekä hoidettiin niihin liittyvää pintakäsittelyä ja kokoonpanoa asiakkaan toiveiden mukaan. Käytössä oli CNC-työstökeskus ja viisi CNC-sorvia. Asiakkaina oli pitkäaikaisen Rolls Royce Oy:n lisäksi mm. Kalmar Industries Oy Ab, Fastems Oy Ab ja Lamino Oy. Henkilöstöä yrityksellä oli vuonna 2003 veljesten lisäksi viisi henkeä.

Omistajanvaihdoksen jälkeen ehti muutama vuosi kulua, kun kävi selväksi tarve laajentaa toimitiloja. Vuonna 2007 kaavailtiin Teollisuustiellä sijaitsevan hallin yhteyteen lisärakennusta. Anomus asiasta tehtiin Tampereen kaupungille, mutta lupaa laajennuksella ei saatu. Tonttien ja rakennuslupien saaminen kesti tuolloin Tampereella Timon sanoin enemmän kuin laki sallii ja lääkäri määrää. Kun asia ei Tampereella edennyt päätettiin tiedustella mahdollisuuksia uudelle toimitilalle Ylöjärven kaupungilta.

Sorvaamon vuonna 2008 valmistuneet uudet tilat Ylöjärven Soppeenmäen teollisuusalueella.

Uusissa tiloissa oli hyvin tilaa sorvaamon toiminnoille.

SONIE
www.sonie.fi

Ylöjärvellä kaupungin Yrityspalvelu Oy:n toiminta oli nopeaa ja tontteja tarjottiin useampi vaihtoehto. Uudet tilat päädyttiin rakentamaan Ylöjärvelle Soppeenmäen teollisuusalueelle. Vuonna 2008 valmistuneen hallin myötä yritys laajeni suunniteltua enemmän. Tilaa oli käytössä 1500 neliötä. Uusi halli mahdollisti toiminnan laajentamisen, asiakaskunnan kasvattamisen ja aiempaa kookkaampien koneiden hankinnan. Myös verkottuminen muiden yrittäjien kanssa tuntui Soppeenmäen alueella helpolta ja luontevia yhteistyökumppaneita löytyi hyvin. Yhtenä yhteistyön tuloksena oli vuonna 2009 perustettu RSO Group, johon kuuluvat Sorvaamo Niemenmaa Oy, Rautalaaki Oy ja Orsiteräs Oy.

Sorvaamon muuttaessa Ylöjärvelle tapahtui samanaikaisesti maailmantaloudessa mullistus, jonka vaikutukset tuntuivat myös Suomessa. 1990-luvun lamaa seurannut suotuisa jakso maailmantaloudessa päättyi vuosina 2008–2009 vallinneeseen finanssikriisiin. Tätä seurannut Euroopan velkakriisi hidasti talouskasvua 2010-luvulla. Talouden kriisiytymiseen ja sen tuomaan taantumaa Sorvaamo Niemenmaalla suhtauduttiin rauhallisesti. Ylöjärven Uutisissa kirjoitettiin, miten yritys puski eteenpäin hyvällä sykkeellä, vaikka lamapeikot ja muut taantumasta muistuttavat otukset hyppivät ja pomp-pivat pitkin kylänraitteja. ”Soppeenmäen teollisuusalueella vaikuttava Sorvaamo Niemenmaa on yksi esimerkki eteenpäin porskuttavasta ylöjärveläisyrityksestä,” lehdessä todettiin.

2008

Joulukuussa sorvaamo muuttaa uusiin tiloihin Metallitielle Ylöjärvellä.

2012

Sauli Niinistö tasavallan presidentiksi.

1.4. Sorvaamo Niemenmaa täyttää 50 vuotta.

2015

Sorvaamolle myönnetään Ylöjärven Vuoden yrittäjä -palkinto.

Vuonna 2012 tuli yrityksellä 50 vuotta täyteen. Kuvassa vasemmalta Pasi, Reijo, Timo ja Kari Niemenmaa.

Yrityksen henkilöstö 50-vuotista taivalta juhlistamassa.

Kultaiset onnittelut 50-vuotiaalle Sorvaamo Niemenmaa Oy:lle!

Kolme veljestä pyörittää perhefirmaa

Ylöjärveläinen Sorvaamo Niemenmaa Oy on toiminut kunniakkaat viisi vuosikymmentä. Yrityksen historia on tyypillinen nyky-ylöjärveläiselle firmalle. Reijo Niemenmaa perusti sorvaamonsa vuonna 1962 Tampereella kotinsa yhteyteen. Liiketoiminnan kehittyessä ja kasvaessa hän rakensi hallin Myllypuroon. 2000-luku toi Niemenmaat naapurin puutarhakaupunkiin. Sorvaamo Niemenmaa Oy on puhtasoppinen perheyrittys. Veljekset Timo, Kari ja Pasi Niemenmaa ovat olleet vetovastuussa vuosittain vaihteessa toteutuneesta su-

kupolenvaihdoksesta lähtien. Viime vuoden liikevaihto asettui 2,6 miljoonaan euroon. Vieraita työntekijöitä on kahdeksan. Uusia ammattilaisia palkataan koko ajan. Sorvaamo Niemenmaa Oy on alihankintakoneistamo, joka hoitaa monipuolisesti, korkeatasoisesti ja luotettavasti laajatin toimeksiantokokonaisuudet. Yritys valmistaa esimerkiksi koneenosia sorvaamalla, jysimällä ja poraamalla. Se hyödyntää monipuolista yhteistyöverkostoa. Sorvaamo Niemenmaan toiminnan perusarvo on tyytyväinen asiakas, jonka hyväksi yrittäjät kehittävät

jatkuvasti toimintaansa, työmenetelmiänsä, osaamistaan sekä kone- ja laitekantaansa. Eteenpäin kantavia voimia ovat vanha alan kokemus, korkea ammattitaito, moderni tuotantotekniikka, tinkimätön laatu ja palvelun joustavuus sekä toimintavarmuus. Ylöjärveläiskoneistamon tulevaisuus on valoisa. Neljän seuraavan kuukauden tilauskanta on vahva. Sorvaamo Niemenmaa Oy:stä saat lisätietoa osoitteesta: www.sonie.fi.

Kari (vasemmalla), Timo ja Pasi Niemenmaa jatkavat Reijo-isänsä perustamaa Sorvaamo Niemenmaa Oy:tä. Yritys täyttää huhtikuun alkupuolella 50 vuotta.

SONIE
www.sonie.fi

Ylöjärvi YLÖJÄRVEN YRITYSPALVELU OY

Ylöjärvi on ylpeä menestyvistä yrittäjistä ja yrityksistä.

Ylöjärven kaupungin onnittelu 50-vuotiaalle yritykselle.

Valinta vuoden 2015 Ylöjärven yrittäjäksi tuntui veljeksistä erittäin lämpimältä ja hienolta tunnustukselta onnistuneesta yritystoiminnasta. Se myös osoitti yrityksen tehneen menneinä vuosina oikeita ratkaisuja. Ylöjärven Uutisten haastattelussa veljekset olivat vakuuttuneita, että metalliteollisuus menestyy tulevaisuudessakin Ylöjärvellä, Pirkanmaalla ja Suomessa kunhan pidetään kiinni pärjäämisreseptistä: Ykkösenä on laatu, kakkosena joustavuus ja kolmantena toimitusvarmuus.

Eteenpäin puskevalle yritykselle osaava henkilöstö on oleellinen osa joukkuetta. Jokainen työntekijä on laatuvaastavan saappaissa. Avoin ilmapiiri, jossa aito vuorovaikutus pääsee valloilleen ja jossa ihmiset voivat nauttia osaamisestaan ja työnsä hedelmistä on valttia. Koneistajien työskennellessä syntyy viisaita oivalluksia ja havaitaan parannusehdotuksia niin valmistusmenetelmiin kuin tilattuihin tuotteisiin. Hyvä tekemisen meininki ja henki näkyy myös pitkissä työsuhteissa. Niemenmaat arvostavat myös oppisopimusjärjestelmää, sillä parhaiten ihminen oppii tekemällä ja konkareilta omak-

Yrittäjät Pasi, Timo ja Kari Niemenmaa vastaanottamassa Ylöjärven Vuoden yrittäjäpalkintoa vuonna 2015.

sumalla. 2010-luvun puolivälissä Sorvaamo Niemenmaalla työstettiin raaka-aineesta potkurilaitteiden-, voimansiirtolaitteiden- ja muita koneen osia.

Vuonna 2020 Sorvaamo Niemenmaa työllistää veljesten lisäksi 10 henkeä. Yrityksen hillitty kasvu on tietoinen valinta. Organisaatiota ei ole haluttu kasvattaa suureksi. ”Yks mies hoitaa kolmeekin konetta, kun manuaalikoneella se oli kone ja mies,” Reijo toteaa. Veljesten johtamalla yrityksellä ei myöskään ole välttämätöntä pakkoa jatkuvaan laajentumi-

seen ja kasvamiseen. ”Se on varman päälle pelaamista, että homma pysyy hanskassa. Niitä on niin paljon esimerkkejä, että kun ruvetaan liikaa laajentaa, niin konkka eessä,” toteaa Reijo pitäen maltillista asennetta järkevänä lähtökohtana yrittäjälle aikana kuin aikana. Ja sanottiinhan Metallisorvarin käsikirjassakin aikanaan, että sorvarin tulee muistaa sanonta: ”Harkintatunti maksaa itsensä!” Sorvaamon toimintaa kuvaa perusvarma ja turvallinen linja. Nykyhetken tulee pysyä hallinnassa ja tulevaisuuden investointien syntyä harkituin askelin.

Sorvaamon arkea. Kuvassa Kalle Niemenmaa.

Sorvaamon joukkue vuonna 2020.

Sorvaamon arkea. Vasemmalla Kari Upla, oikealla Kalle Niemenmaa.

Sorvaamon arkea. Vasemmalla Juho Hartikainen, oikealla Tommi Niemenmaa.

Asiakkaat tuovat yritykselle työn ja Niemenmaalla kantavimmat asiakassuhteet ovat jo vuosikymmenten pituisia. Kanssakäyminen asiakkaiden kanssa hoituu nykyisin paljolti sähköpostin välityksellä, mutta Niemenmaalla asiakkaisiin on koetettu tutustua myös henkilökohtaisella tasolla. ”Ollaan koetettu vuosikymmeniä pitää tärkeänä, että henkilökohtainen kontakti täytyy olla ja asiakkaista täytyy pitää huoli, että tiedetään ja tunnetaan vähän ees toisiamme,” toteaa Timo. Pasi toteaa myös urheilutaustalla olevan tässä oma merkityksensä. ”Se auttaa sekä meidän firman sisällä, että varmaan siinä yhteistyössä meidän asiakkaiden kanssa, että pystytään tuleen toimeen monenlaisen ihmisen kanssa, että se on aika iso juttu,” hän toteaa. Reijon peräänkuuluttama liiketoiminnan rehellisyys ja laadukas työn jälki ovat yrityksen kuin yrityksen arvokkaimmat toimintaperiaatteet ja ne myös sinetöivät jatkuvuuden Sorvaamo Niemenmaassa.

Tyytyväisenä Reijo katselee yrityksen nykytilannetta. Onhan takana jo lähes 60 vuoden pituinen historia. ”Kyllähän täytyy sanoa, että pojat sitä niin hyvin vetää, että ei sitä olis paremmin voinut kuvitella menevän, että hienosti hommansa hoitavat,” toteaa Reijo levollisin mielin.

Myös uutta sukupolvea on oppimassa yrityksen suuntaviivoja Karin ja Timon poikien Kallen ja Tommin ollessa osa henkilöstöä. Isiensä tavoin heillekin sorvaamo tuli tutuksi pienestä pitäen; verstaalle mentiin ensin ikään kuin päivähoitoon, sittemmin pihassa ajettiin mopolla ja lopulta oli tiin kesätöissä. Ja jääkiekon yhdistäessä Niemenmaan miehiä kolmessa polvessa tuli peli- ja treenimatkoilla sorvaamon asioita usein tahtomattakin kuultua. Tommi ja Kalle muistelevat saaneensa positiivisen kuvan yrittäjyydestä. Sorvaamon arki ei kuulostanut raskaalta taakalta; enemmänkin mielenkiintoiselta ja haastavalta.

Iän karttuessa molempien veri alkoi vetää perheyriksen pariin. Tommi: ”Koko ajan se on vetänyt, että pääsis tekeen. On semmoinen polte, että täytyy oppia ja tehdä uutta. Välillä ei tunnu, että tulee töihin, vaan niinkö saa harrastaaki samalla.” Ja Kalle jatkaa: ”Muita työpaikkoja ei oo oikein ollu, tänne mä oon aina jotenkin tullu. Täällä on aina ollu semmoinen hyvä porukka, että oon viihtynyt kaikkien kanssa hyvin.” Ja myös tietoa siirtyy sukupolvelta toiselle. Tommi ja Kalle: ”Saadaan kyllä hyviä neuvoja ja hehän on opettanu kaiken mitä ei oo ite oppinu. Ja on paljon semmosta, että pallotellaan ideoita ja tehään, ettei aina tarvi ite olla se, joka päättää, että ollaan niinku porukalla.”

Myös sorvaamon tulevaisuus on ollut pohdinnoissa mukana. ”Se vaihdos, siitä ei oo hirveesti puhuttu ja sekin vaatii varmasti jotain muutakin kuin halua, että sen aika näyttää sitte. Ja siinä vaiheessa varmaan täytyy jotain muutakin kuin tota koneella oloa. Kyllä sitä on koko ajan tässä nähnyt, miten yri-

tys toimii,” toteaa Kalle. Ja Tommi jatkaa: ”Kyllä mieli tekee jatkaa tätä hommaa. On me sanottu, että lähetään vetään joskus, jos vaan on mahdollista.”

Tulevaisuus näyttää siis Sorvaamo Niemenmaassa hyvälle. ”Hyvää tuuriaki on tietysti käynyt ja kun viime aikoina on näitä hienoja nassikoita jatkamassa, niin se on hieno onnenpotku firmalle!” toteaa Reijo Niemenmaa.

LÄHTEET

Raivio, N. A.: Metallinsorvarin käsikirja, 3 painos, Otava, Helsinki, 1949.

Raivio N.A ja Valjakka, Mikko: Metallisorvaajille ammattitietoa kysymyksin ja vastauksina. Pellervo-Seura. Helsinki, 1950.

Koskelo, Jaakko toim. Kolmen kylän kertomaa, s. 189–192. Ikaalinen.

Pihkala, Erkki: Teollisuus-Suomi 1945–1980. Tammi, 1986.

Santamäki, Lauri ja Rasila, Viljo: Tampereen historia 4, vuodesta 1944 vuoteen 1990. Tammer-paino, 1992.

Laine, Jaana; Fellman, Susanna; Hannikainen, Matti; Ojala, Jari; Autio, Minna: Vaurastumisen vuodet: Suomen taloushistoria teollistumisen jälkeen. Gaudeamus, 2019.

Pirkanmaan Yrittäjä-lehti 2002–2003

Ylöjärven Uutiset 4.2.2009
Ylöjärven Uutiset 21.3.2012
Ylöjärven Uutiset 11.11.2015

Haastattelu 21.2.2019
Kari Niemenmaa
Pasi Niemenmaa
Reijo Niemenmaa
Timo Niemenmaa

Haastattelu 20.3.2019
Kari Niemenmaa
Pasi Niemenmaa
Reijo Niemenmaa
Timo Niemenmaa

Haastattelu 16.9.2019
Raimo Hykkö
Seppo Marjamäki
Merja Marjamäki
Kari Niemenmaa
Pasi Niemenmaa
Timo Niemenmaa
Veikko Ylänen
Ari Aholin

Haastattelu 27.11.2019
Merja Marjamäki
Seppo Marjamäki
Kari Niemenmaa
Pasi Niemenmaa
Reijo Niemenmaa
Timo Niemenmaa

Haastattelu 29.5.2020
Kalle Niemenmaa
Tommi Niemenmaa

Pasi, Timo ja Kari Niemenmaa.

SONIE

SONIE

SONIE

Sorvaamo Niemenmaa: Joustavuus, laatu, nopea toimitusaika ja hyvä joukkuehenki. Pelaamalla hyvin yhteen saavutetaan paras lopputulos. Yritystoiminnan kivijalkana nähdyn, koetun ja tekemisen kautta peritty osaaminen.